

TÖRTÉNELEM ÉS PÉNZÜGYEK

Pénzügyi-gazdasági feladatok
közép- és emelt szintű
történelemérettségire
készülőknek

A PIAC

*Az állam gazdasági
szerepvállalása*

A pénzpiac

Munkapiac, munkajog

Vállalkozások

TÁRSADALOM ÉS OKTATÁS

Háztartások
pénzügyei

Kedves érettségiző és érdeklődő Diák!

A történelem az élet tanítómestere, tartja a latin bölcsesség, s a régi mondás különösen igaz napjainkban, hiszen az utóbbi években a történelem tantárgy nemcsak a múltba vezeti a diákokat, hanem a jelen társadalmi-gazdasági folyamatait is bemutatja és érthetővé teszi. A rendszerváltással hazánkban modern piacgazdaság jött létre, amelynek sajátos szabályai, működésmódjai mindannyiunk életét meghatározzák. A gazdasági és pénzügyi kérdések megkerülhetetlenek a te mindennapjaidban is, az ezekkel kapcsolatos tudásod jövődet is befolyásolja, akár alkalmazottként, akár vállalkozóként fogsz majd boldogulni.

Szeretnénk, hogy a történelemérettséginek ez a része se legyen „mumus” és hasznos tudás birtokában jobban eligazodj a világban. Kiadványunk sorra veszi mindazokat a témákat, amelyek a közép- vagy emeltszintű érettségi követelményei között megtalálhatóak, de a téma árnyalt megközelítését célozva számos feladat túllép a szigorúan vett érettségi követelményein.

A feladatok megfogalmazása, pontozása a történelemérettségi szokásrendjéhez igazodik, de néhány feladatnál arra biztat, hogy használd a számológépet is, mert egyes összefüggéseket a számok segítségével könnyebben meg tudsz érteni.

A kiadvány végén kislexikon segíti a tájékozódást.

A munkafüzet kiterjesztéseként az elhelyezett QR kódokkal olyan animációk nyílnak meg, amelyek segítik az egyes témák megismerését, megértését. A QR kódok a Pénziránytű Alapítvány honlapján található további feladatokhoz és a megoldásokhoz is elvezetnek.

Izgalmas kalandozást kívánunk abban a reményben, hogy könyvünkkel szellemi és anyagi gazdagodásodat is segítjük!

A Pénziránytű Alapítvány

KÖSZÖNTŐ	2
A HÁZTARTÁSOK PÉNZÜGYEI	3
A PIAC	12
A VÁLLALKOZÁSOK	22
A PÉNZPIAC	30
AZ ÁLLAM GAZDASÁGI SZEREPVÁLLALÁSA	38
MUNKAPIAC, MUNKAJOG	47
TÁRSADALOM ÉS OKTATÁS	53
KISLEXIKON	60

A kiadványt megjelentető Pénziránytű Alapítványt a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Bankszövetség és a Diákhitel Központ annak érdekében hozta létre, hogy elősegítse a pénzügyi ismeretterjesztést. Az Alapítvány különböző tankönyvei, oktatási programjai és szemléletformáló kezdeményezései révén számos korcsoportnak nyújt segítséget a hétköznapi pénzügyek sikeres kezelésében.

www.penziranytu.hu

Tartalomfejlesztők: Dancs István, Kabdebó Ferenc

Projektvezető: Merényi Zsuzsanna

Szakmai-pedagógiai lektor: Csapodi Zoltán – ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium

Egyéb szakértői feladatok: Somló Zsófia – ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium

Grafika, illusztráció: Heiszler Creative

Tipográfia, tördelés: Heiszler Creative

Nyelvi lektor: Rácz András

Kézirat lezárva: 2019. június 30.

Készült a Magyar Nemzeti Bank szakmai és anyagi támogatásával.

Kiadja: Pénziránytű Alapítvány, 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.

Felélő kiadó: Marton Zoltán mb. ügyvezető igazgató

ISBN 978-615-81239-1-4

A HÁZTARTÁSOK PÉNZÜGYEI

1.

A feladat a háztartások fogyasztásához kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: /8

A) A fogyasztói kosár az az áru és szolgáltatástömeg, amit egy átlagos létszámú és jövedelmű háztartás egy meghatározott időszakban megvásárol. Az eltérő jövedelmű és létszámú háztartásokra eltérő – rájuk speciálisan jellemző – fogyasztói kosarakat is meghatároz a Központi Statisztikai Hivatal, így például létezik nyugdíjas fogyasztói kosár, sokgyermekes háztartások fogyasztói kosara stb. A fogyasztói kosárba mintegy 1 000 termék és szolgáltatás tartozik, amit 140 csoportba és 7 főcsoportba sorolnak.

B) A háztartások fogyasztási kiadásainak megoszlása (%)

Termék és szolgáltatás főcsoportok	2016		2019	
	Átlagos háztartásban	Nyugdíjas háztartásban	Átlagos háztartásban	Nyugdíjas háztartásban
Élelmiszerek	25,864	28,166	26,195	27,839
Szeszes italok, dohányárúk	9,911	8,540	9,581	8,454
Ruházkodási cikkek	3,622	2,225	3,851	2,238
Tartós fogyasztási cikkek	6,902	5,015	7,181	4,744
Háztartási energia	7,570	10,042	7,323	9,913
Egyéb cikkek, üzemanyagok, gyógyárúk, gyógyszerek	18,379	18,696	18,151	18,856
Szolgáltatások	27,752	27,316	27,718	27,956
Összesen	100,000	100,000	100,000	100,000

a) Döntsen az alábbi állítások igazságtartalmáról, tegyen X jelet a megfelelő cellába!

 /3

Állítás	Igaz	Hamis
A nyugdíjasok 2019-ben a jövedelmük kisebb hányadát költötték élelmiszerekre, mint 2016-ban.	☐	☐
A fogyasztói kosarat a KSH állítja össze.	☐	☐
A táblázat adatai alapján arra következtethetünk, hogy a háztartási energia ára növekedett 2016-ról 2019-re.	☐	☐

b) Mivel magyarázható az élelmiszerekre fordított kiadások arányának növekedése az átlagos háztartásban? Karikázza be a három helyes válasz sorszámát!

 /3

1. Az élelmiszerek ára nagyobb ütemben növekedett, mint a háztartások jövedelme.
2. A háztartások a növekvő jövedelmükből jobb minőségű, egészségesebb élelmiszereket vásárolnak.
3. A csökkenő élelmiszerárak miatt a háztartások egyre több élelmiszert vásárolnak.
4. A mindössze 0,33 százalékos eltérés akár az adatfelvétel pontatlanságából is fakadhat.

c) Említsen meg legalább két okot, amiért a nyugdíjas fogyasztói kosárban a tartós fogyasztási cikkekre fordított kiadások aránya lényegesen elmarad az átlagtól!

 /2

-
-

2.

A feladat a háztartások gazdálkodásának alapfogalmaihoz kapcsolódik.
Húzza alá azt a kifejezést, amelyet a leírás meghatároz!

_ /6

- a) Azoknak a személyeknek az összessége, akik közös jövedelemmel rendelkeznek, és ezt a jövedelmet közösen használják fel, vagyis közösen fogyasztanak. Ezeket a személyeket többnyire rokoni szálak kötik össze.

család háztartás kommuna

- b) Az életminőség statisztikai vizsgálata, az a jóléti szint, amely a különböző szükségletek kielégítésének lehetőségét jelzi.

életszínvonal jövedelem jóllét

- c) A háztartások szereplői (természetes személyek) által igénybevett kölcsön, amit a mindennapi élet kiadásainak finanszírozására fordíthatnak.

jelzáloghitel beruházási hitel fogyasztási hitel

- d) Az árszínvonal változásának jelzésére szolgáló mérőszám. Méri a lakosság által megvásárolt áruk, igénybe vett szolgáltatások árának átlagos változását egy meghatározott időszakban.

infláció fogyasztói árindex Központi Statisztikai hivatal

- e) A háztartások egyik legfontosabb erőforrása, az ember ismereteinek, gyakorlati tapasztalatainak, fizikai erejének és személyiségének együttese.

szakértelem munkavégző képesség munkajövedelem

- f) A nominálbér és az árszínvonal hányadosa, amely a nominálbér vásárlóerejét tükrözi, vagyis megmutatja, hogy a munkáért kapott nominálbéren mennyi termék és szolgáltatás vásárolható.

vásárlóerő infláció reálbér

3.

A feladat a háztartás és család fogalmához kapcsolódik.
Válassza ki, mely meghatározás(ok) hamis(ak) a háztartásra!
Karikázza be a helytelen meghatározás(ok) sorszámát!

_ /1

1. A gazdaság körforgásának egyik legfontosabb alapegysége.
2. Azon személyek csoportja, akik a jövedelmüket többnyire közösen használják fel.
3. Egy család mindig egy háztartást alkot.
4. A háztartások tagjait többnyire rokoni szálak kötik össze.
5. A közös kiadásokat együtt fedező emberek csoportja alkot egy háztartást.

4.

A feladat a háztartás gazdálkodásának alapfogalmaihoz kapcsolódik. Válassza ki a befejezetlen állításokhoz a helyes befejezést! Karikázza be a sorszámát! Az állítás mellett található négyzetbe írja be a kapcsolódó kép betűjelét!

_ / 8

A)

B)

C)

D)

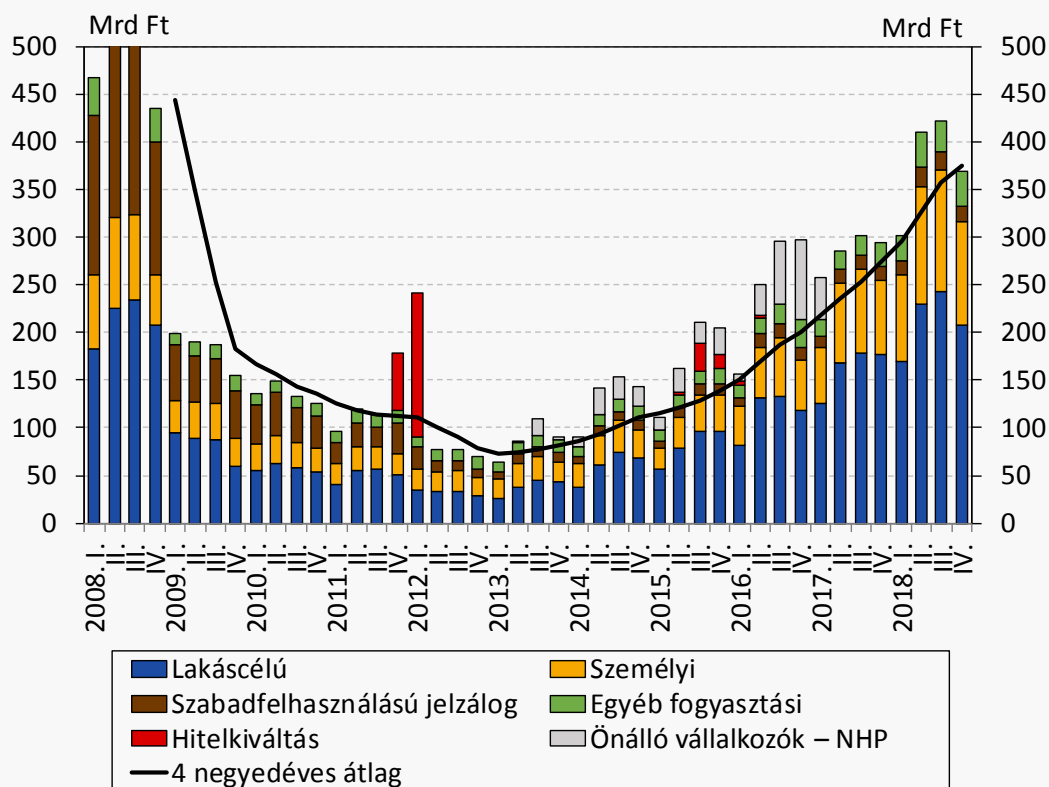
- a) A 2010-es években Magyarországon a háztartások rezsiköltsége ☐
1. az energiaárak növekedés miatt jelentősen emelkedett.
 2. az olajár változásait követve volt, hogy nőtt, volt, hogy csökkent.
 3. a kormányzati beavatkozás és a villamos energia nyomott árának köszönhetően csökkent.
- b) A háztartásoknak gazdálkodniuk kell a rendelkezésükre álló erőforrásokkal, mert ☐
1. azok szűkösek.
 2. azokért csak pénzért lehet hozzájutni, vagyis fizetniük kell érte.
 3. minél kisebb ökológiai lábnyomot szeretnének maguk után hagyni.
- c) A háztartások fogyasztási hitelek iránti kereslete ☐
1. januárban és februárban a legerőteljesebb.
 2. augusztusban és szeptemberben a legerőteljesebb.
 3. novemberben és decemberben a legerőteljesebb.
- d) A készpénzkímélő fizetési megoldások ☐
1. társadalmi szinten megtakarítást jelenthetnek a készpénzes fizetéshez képest, és kényelmesebbé teszik a vásárlást.
 2. társadalmi szinten többletköltséggel járnak, de az egyes emberek számára megtakarítást jelentenek.
 3. csak a kártyakibocsátó cégeknek hoznak profitot.

5.

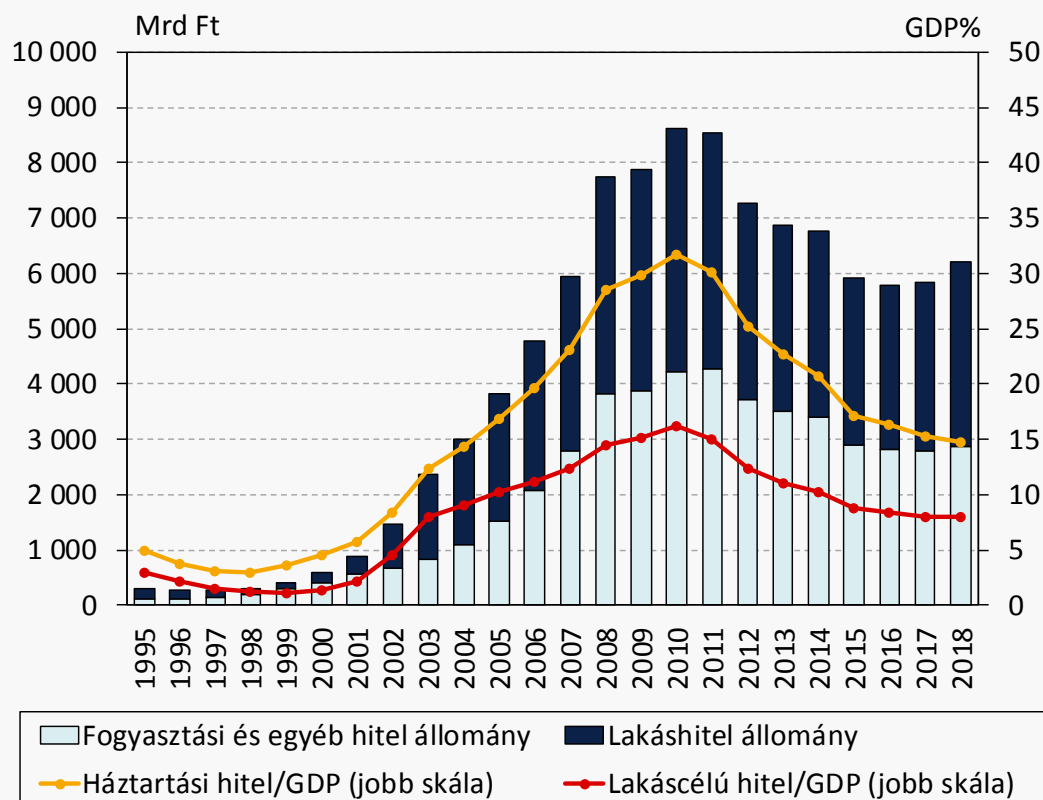
A feladat a háztartások hitelei témakörhöz kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: 7

A) A háztartások új hitelfelvételei 2008 és 2018 között Magyarországon

B) A háztartások hitelintézeti hitelállománya 2008 és 2018 között Magyarországon

- a) Mekkora volt a háztartások lakáshitel állománya 2018-ban? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! _/1
- Körülbelül 31 milliárd forint.
 - Körülbelül 6 200 milliárd forint.
 - Körülbelül 3 200 milliárd forint.

- b) Mekkora volt a háztartások legnagyobb hitelállománya? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! _/1
- Körülbelül 8 600 milliárd forint.
 - Körülbelül 12 600 milliárd forint.
 - Körülbelül 43 milliárd forint.

- c) Melyik forrásra vonatkozik az állítás? Tegyen X jelet a megfelelő cellába! _/3

Állítás	A) jelű forrás	B) jelű forrás	Mindkettőre	Egyikre sem
Megtudhatjuk, hogy 2012-ben mennyi hitelt vettek fel a háztartások.	☐	☐	☐	☐
Megtudhatjuk, hogy egyik évről a másikra mennyivel nőtt a háztartások hiteltartozása.	☐	☐	☐	☐
Megtudhatjuk, hogy a háztartások mennyi hiteltartozást törlesztettek egy-egy évben.	☐	☐	☐	☐

- d) Milyen esemény okozta 2011–2012 fordulóján a hitelkiváltó hitelek hirtelen megugrását? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! _/1

- Életbe lépett a devizaalapú hitelek végtörlesztéséről szóló törvény.
- Ekkor történt a devizaalapú hitelek forintosítása.
- A választási évben kedvező kamatláb mellett lehetett hitelhez jutni.

- e) Az A) betűjelű forrás szerint 2013-tól folyamatosan nőtt a kibocsátott hitelek mennyisége, miközben a B) betűjelű forrás szerint a hitelállomány 2016-ig csökken. Mi a magyarázata ennek a látszólagos ellentmondásnak? _/1

.....

.....

6.

A feladat a háztartás bevételeihez kapcsolódik.
Csoportosítsa a felsorolt jövedelem-típusokat!
Írja a jövedelmek sorszámát a megfelelő cellába!

 _/10

1. bérleti díj, 2. családi pótlék, 3. örökség, 4. jutalom, 5. gyes, 6. kamat,
7. nyugdíj, 8. munkabér, 9. nyereség, 10. táppénz

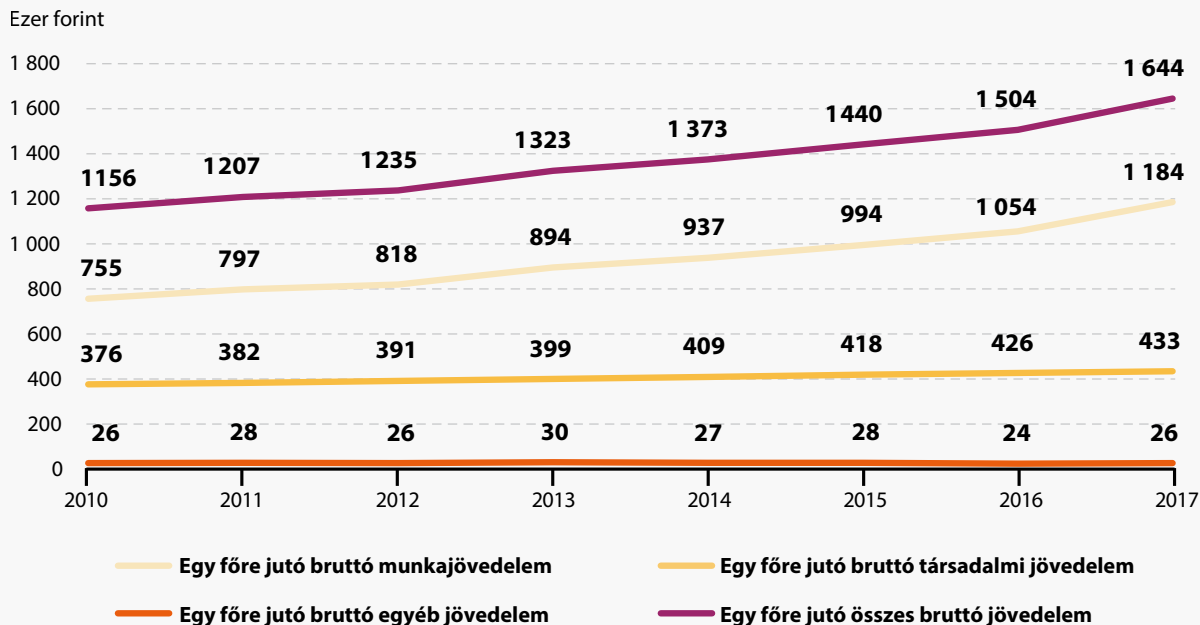
A jövedelmek csoportjai	Jövedelmek
Munkavégzéshez kapcsolódó jövedelmek	
Tulajdonból, vagyonból származó jövedelmek	
Társadalmi jövedelmek	
Egyéb jövedelmek	

7.

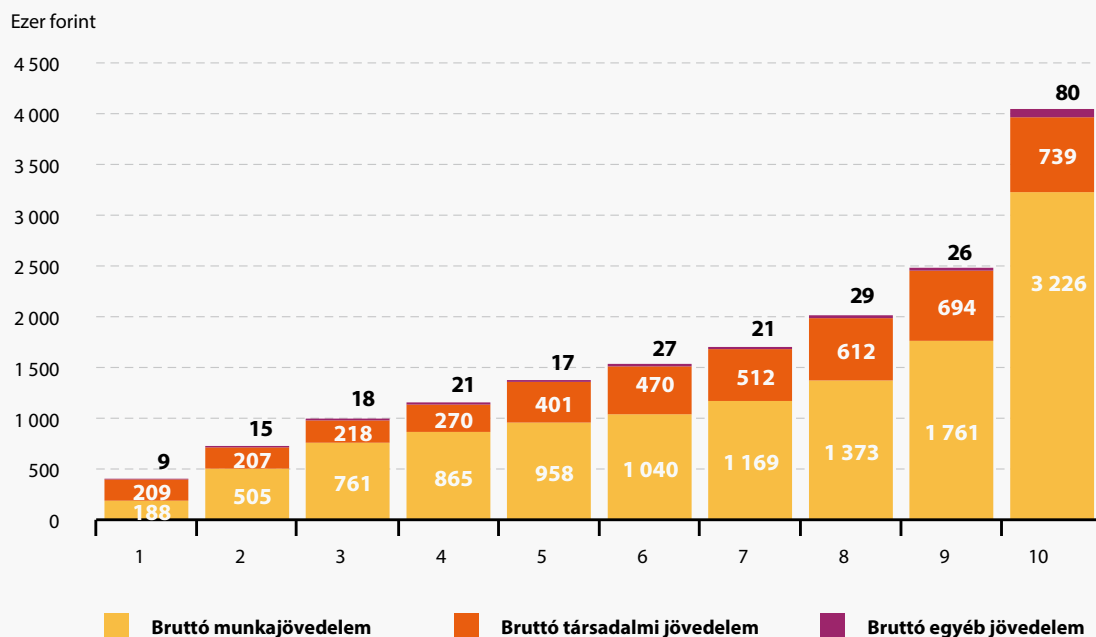
A feladat a háztartások bevételei témakörhöz kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/7

A) Az egy főre jutó éves bruttó jövedelmek alakulása Magyarországon 2010–2017-ig

B) Az egy főre jutó bruttó jövedelmek megoszlása jövedelmi tizedenként 2017-ben Magyarországon

a) Döntsen az alábbi állítások igazságtartalmáról! Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

_/3

Állítás	Igaz	Hamis
Az újraelosztás révén keletkező társadalmi jövedelmek nem tudják csökkenteni a jövedelmi egyenlőtlenségeket.	☐	☐
A magyar társadalom felének a társadalmi jövedelme nem éri el az évi 470 000 forintot.	☐	☐
A munkajövedelem és a társadalmi jövedelem mellett az egyéb jövedelmek – vállalkozásból, osztalékból, kamatbevételekből stb. származó jövedelmek – súlya növekedett 2010 és 2016 között.	☐	☐

b) Válassza ki a felsorolásból a társadalmi jövedelmeket! Karikázza be a helyes válaszok sorszámát! _/3

1. munkabér
2. nyugdíj
3. osztalék
4. nyereség
5. gyermekgondozási díj
6. táppénz

c) Mit nevezünk bruttó munkajövedelemnek? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! _/1

1. A munkavállaló kézhez kapott vagy folyószámlára utalt jövedelmét.
2. A munkavállaló levonásokkal még nem csökkentett jövedelmét.
3. A munkavállaló levonásokkal még nem csökkentett, és a bérre rakódó, de a munkáltatót terhelő közterhekkel növelt munkabérét.

8.

A feladat a pénzügyi, fizetési technikák témakörhöz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

összesen: _/2

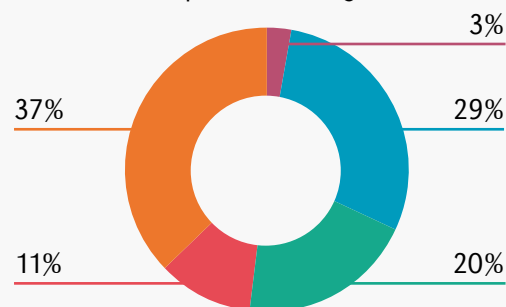
A GKI Digital Kutató és Tanácsadó Kft. 2015-ös kutatása kimutatta, hogy az utóbbi években Magyarországon a háztartások mind nagyobb számban választják az internetes kereskedelmet vásárlásaik lebonyolításához. Igaz, hogy a vevők többsége még mindig a készpénzes fizetést részesíti előnyben, és az átutalással és bankkártyával történő fizetés még kevésbé elterjedt, de a szakemberek azt remélik, hogy elkövetkezendő években nőni fog az online megoldások szerepe és fontossága.

Fizetési megoldások az internetes vásárlások alkalmával

Az áruházak hány százalékánál lehet így fizetni?

Készpénzzel házhozszállításkor	74%
Banki utalással	61%
Készpénzzel	58%
Bankkártyával az áru átvételekor	57%
Online fizetéssel	43%

Mekkora szerepük van a forgalomban?

a) Az áruházak által elfogadott fizetési módok együttesen miért nem 100 százalékot tesznek ki? _/1
Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. Mert a felsorolt fizetési megoldásokon túlmenően más fizetési megoldások is vannak.
2. Mert egy-egy fizetési megoldás több áruházban is lehetséges.
3. Mert egy-egy áruház többféle fizetési megoldást is elfogad.

b) Melyik fizetési mód a második legjelentősebb a pénzforgalmat tekintve? _/1
Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. Bankkártyával az áru átvételekor.
2. Banki utalással.
3. Készpénzzel.

9.

A feladat a háztartás és állam kapcsolatának témaköréhez kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

összesen: /10

A háztartások és az állam kapcsolatrendszere

Mit fizetünk?

Személyi jövedelemadó

Járulékok

- nyugdíjjárulék, egészségbiztosítási járulék, munkaerőpiaci járulék

Általános forgalmi adó

Helyi adók

Illeték

Mit kapunk?

Családi pótlék, csed, gyáp, családi adókedvezmény, első házások kedvezménye, nyugdíj, táppénz, egészségügyi szolgáltatások, munkanélküli ellátások (álláskeresési járadék, segély, költségtérítés és képzési támogatás)

Közzolgáltatások (ingyen vagy állami támogatással)

- oktatás, egészségügy, közművelődés
- szociális ellátások, kommunális ellátások
- köztisztaság, közlekedés, igazgatás, rendészet

- a) A táblázatban megnevezett, a háztartás által fizetett adóhoz vagy járulékhoz rendeljen olyan állami juttatást vagy közszolgáltatást, amely abból finanszírozható! Egy konkrét juttatást vagy közszolgáltatást csak egyszer szerepeltessen!

_ /4

Háztartás befizetése

Állam által nyújtott juttatás vagy közszolgáltatás

Egészségbiztosítási járulék

Általános forgalmi adó

Helyi adók

Nyugdíjjárulék

- b) Kinek járnak a felsorolt juttatások? Írja a juttatás nevének sorszámát a megfelelő cellába!

_ /6

1. családi adókedvezmény
2. családi pótlék
3. csecsemőgondozási díj
4. gyermekápolási táppénz
5. nyugdíj
6. táppénz

A juttatás alanya

Juttatás sorszáma

A gyermek születésekor a szülő nőnek kifizetett összeg.

☐

A 12 éven aluli gyermek betegsége esetén a szülőt megillető pénzbeli ellátás.

☐

Az állam által biztosított pénzbeli ellátás azok számára, akik egy meghatározott életkort elérték vagy munkaképtelenné váltak.

☐

Havi rendszerességgel nyújtott pénzbeli támogatás, amellyel az állam a gyermekek nevelési és iskoláztatási költségeihez járul hozzá.

☐

Havi rendszerességgű ellátás, amelyet munkaképtelenségének időtartama alatt, a betegszabadság után kap a dolgozó.

☐

Az állam lemondása a személyi jövedelemadó egy részéről. Általában azok élhetnek vele, akik iskolás gyermeket nevelnek.

☐

10.

A feladat a háztartás kiadásai témakörhöz kapcsolódik.
Oldja meg a feladatot a forrás és ismeretei segítségével!

Egyes élelmiszerfajták egy főre jutó fogyasztási mennyiségei 2000–2014-ig Magyarországon

	2000	2005	2010	2014
Éves élelmiszerkiadás/fő (Ft)	111 000	142 000	181 000	210 000
Gabonafélék (kg)	102.2	92.4	83.3	78.1
Hús (kg)	56.9	58.5	53.7	53.6
Tojás (db)	180.0	175.0	148.0	133.0
Tej (liter)	67.6	60.5	52.9	46.5
Olaj, zsír (kg)	20.0	18.2	16.9	15.6
Gyümölcs (kg)	60.1	45.1	37.1	38.8
Burgonya (kg)	42.9	36.9	29.1	26.4
Zöldség (burgonya nélkül)	61.2	57.9	47.8	48.9
Cukor (kg)	17.4	14.5	13.5	13.6

Egészítse ki az alábbi szöveg hiányzó részeit!

A táblázat adatai alapján 14 év alatt forinttal növekedett fejenként évente az élelmiszerre fordított összeg nagysága. Ezzel párhuzamosan a legtöbb élelmiszerből fogyasztottunk. Ennek a tendenciának több oka is lehet: az árak A forint csökkenése, amelynek szakszerű megnevezése idegen szóval: Ugyanakkor az is szerepet játszhat a majdnem 100 000 Ft-os különbségben, hogy a tudatos vásárló minőségű árut vásárol.

Források:

1. B) <http://www.ksh.hu/docs/hun/modszgyors/farmodsz17.html> és <http://www.ksh.hu/docs/hun/modszgyors/farmodsz19.html>
2. A leírások Merényi Zsuzsanna – Vasné Botár Ágnes – Fritz Sepúlveda Pablo Arnoldo: Iránytű a pénzügyekhez című tankönyve alapján készültek KELLO, 2016.
5. A) <https://www.mnb.hu/letoltes/fellner-marosi-uj-szerepben-a-fogyasztasi-hitelek-mnb-honlapra.pdf> 1. ábra
5. B) <https://www.mnb.hu/letoltes/fellner-marosi-uj-szerepben-a-fogyasztasi-hitelek-mnb-honlapra.pdf> 2. ábra
7. A) <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszin/hazteletszin17.pdf> 6. oldal
7. B) <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszin/hazteletszin17.pdf> 7. oldal
8. Dr. Burkáné Szolnoki Ágnes- Merényi Zsuzsanna – Székely Júlia: Küldetések a pénz világában KELLO, Pénziránytű Alapítvány 2017.
9. Dr. Burkáné Szolnoki Ágnes- Merényi Zsuzsanna – Székely Júlia: Küldetések a pénz világában KELLO, Pénziránytű Alapítvány 2017.
10. <https://tudatosvasarlo.hu/en/node/20044>

A PIAC

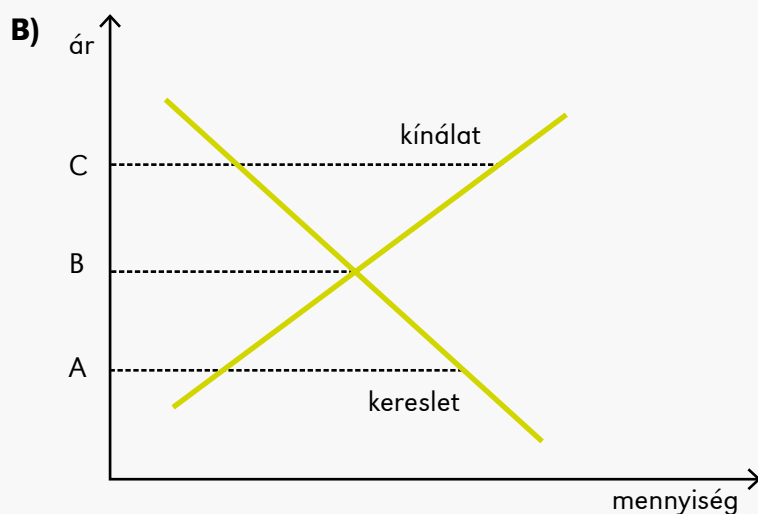
1.

A feladat az 1929-33-as világgazdasági válsághoz és a piaci alapfogalmakhoz kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/5

A) A kiskereskedelmi árak alakulása Budapesten, január végén, pénteken

Termék	1929	1930	1931	1932	1933
tojás (db)	0,16	0,10	0,08	0,09	0,08
marhahús (kg)	2,80	2,60	2,50	1,80	1,70
tej (liter)	0,40	0,38	0,36	0,36	0,32
női cipő	26,50	25,00	19,00	18,00	15,00

a) Hogyan nevezzük azt a jelenséget, amely 1929 és 1933 között az árszínvonal alakulását jellemezte? _/1
Húzza alá a helyes választ!

a pénz értékvesztése általános áremelkedés defláció infláció

b) Milyen hatást gyakorolhat ez a jelenség a vállalkozások beruházásainak ütemezésére? _/1
Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. A vállalatok beruházásait nem befolyásolja az árszínvonal alakulása.
2. A vállalatok elhalasztják a beruházásaik egy részét.
3. A vállalatok előrehozzák a beruházásaikat.

c) A B) jelű ábra (Marshall kereszt) „A”, „B” és „C” betűit rendelje a nekik megfelelő piaci állapot meghatározásához! _/3

Piaci állapot	Betűjel
A piacon hiány van, minden eladó eladta a piacra vitt áruját, de a vevők egy része nem tudta kielégíteni keresletét.	☐
A piacon túlkínálat van, nem minden eladó tudta eladni a piacra vitt áruját, de egyetlen vevő kereslete sem maradt kielégítetlen.	☐
A piacon egyensúly van, minden eladó eladta a piacra vitt áruját, és egyetlen vevő kereslete sem maradt kielégítetlen.	☐

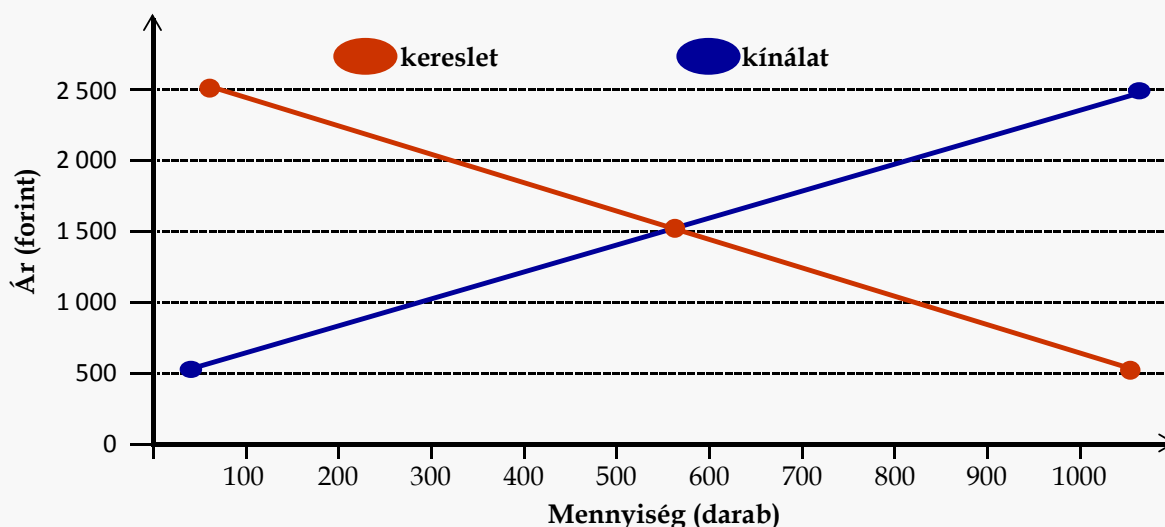
2.

A feladat a Marshall kereszthez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatot a forrás és ismeretei segítségével!

összesen: _/3

Egy diákegyüttes CD-t tervez kiadni. Piackutatást végeztek, a rajongók igényeit és a kiadó által megadott mennyiség és ár adatokat vetették össze az alábbi grafikonon.

a) Karikázza be annak az állításnak a sorszámát, amelyik tévesen értékeli a felmérés adatait és tapasztalatait!

_/1

- 400 darab CD kiadása esetén vagy az együttes, vagy a rajongók lesznek elégedetlenek.
- Ha 1 500 Ft-ban határozzák meg az árakat, akkor a diákegyüttes és a rajongók is elégedettek lesznek.
- Ha 2 000 Ft-ban határozzák meg az árakat, akkor nyakukon marad körülbelül 500 db CD.
- Ha ragaszkodnak az 1000 Ft-os árhatárhoz, akkor a rajongó vevők nagyon elégedettek lesznek.

b) Egészítse ki a hiányos mondatot a „hiány” és a „túlkínálat” szavakkal!

_/2

Ha egy termék piacán a piaci ár az egyensúlyi ár alatt van, akkor azon a piacon keletkezik, ha az egyensúlyi árat a piaci ár meghaladja, akkor viszont lesz.

3.

A következő állításokról döntse el, melyik feltételnek tesznek eleget az alábbiak közül!

_/5

- A) Állítás igaz, indoklás igaz, ok-okozati összefüggés van.
 B) Állítás igaz, indoklás igaz, ok-okozati összefüggés nincs.
 C) Állítás igaz, indoklás hamis.
 D) Állítás hamis, indoklás igaz.
 E) Állítás hamis, indoklás hamis.

Állítások	Betűjel
1. Ha erős késői fagyok vannak, akkor a gyümölcsök árának emelkedése várható, mert a fagyok csökkentik a gyümölcsfák hozamát.	☐
2. A kínálat törvénye szerint magasabb ár mellett az eladók kevesebb terméket visznek a piacra, mert ilyenkor úgyis csökken a kereslet.	☐
3. Ha a kifli ára növekszik, akkor valószínűleg megnő a zsemle iránti kereslet, mert a pékek a zsemlet olcsóbban fogják adni.	☐
4. Ha az elektromos autók ára csökken, akkor valószínűleg nőni fog irántuk a kereslet, mert az elektromos autók környezetterhelése pontszerűen jelentkezik.	☐
5. Ha a benzin ára hazánkban a jövedelmeknél erőteljesebben növekszik, akkor többen fognak személyautóval közlekedni, mert ilyenkor a közösségi közlekedés is biztosan drágul.	☐

4.

A feladat a piac működésének sajátosságaihoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás, a rendelkezésre álló adatok, illetve ismeretei segítségével!

- A) „Biztosan mondhatjuk, hogy a népesedés, ha nincs gátolva, megkétszereződik minden huszonöt évben, vagyis növekszik mértani arányban...

...Biztosan állíthatjuk, hogy az élelmiszerek az emberi iparkodásnak legkedvezőbb viszonyok mellett is nem növelhetők meg gyorsabban, mint számtani arányban...”

(Thomas Robert Malthus: A népesedés törvényéről, 1798.)

- B) Mennyit kellett dolgozni 1 kg szalonnáért (szakképzetlen munka)

Dátum	Munkaóra
1753	7,6
1853	6,1
1953	2,4
2018	0,9

- a) Hogyan, milyen irányban kellene változniuk az élelmiszeráraknak a kereslet törvénye alapján, ha Malthusnak igaza van? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

📶 _/1

1. Csökkennie kellene.
2. Növekednie kellene.
3. Stagnálnia kellene.

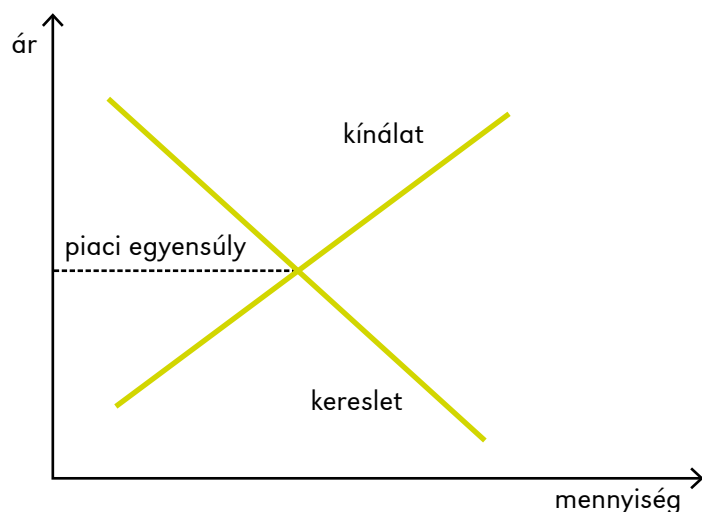
- b) Alátámaszthatják-e Malthus elméletét a B) betűjelű forrás adatai? Húzza alá a helyes választ!

📶 _/2

igen **nem**

- c) A Marshall kereszt segítségével egészítse ki a mondatokat az alábbi kifejezésekből választva!

feljebb, lejjebb, balra, jobbra

1. Ha Malthusnak igaza van, akkor a Marshall kereszten az élelmiszerek egyensúlyi árának az ár tengelyen egyre kellene tolódnia.
2. A B) betűjelű forrás adatai alapján a Marshall kereszten az élelmiszerek – köztük a szalonna – egyensúlyi árának az ár tengelyen egyre kellene kerülnie.

5.

A feladat a XIX. századi kapitalista gazdasághoz és a piacformákhoz kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/4

- a) A forrás elolvasása után válassza ki a klasszikus közgazdaságtan képviselője által írt szöveghez köthető egyetlen helyes állítást!

 _/2

A) „Az az állítás, hogy céhekre a szakmák erősebb kézbentartása céljából van szükség, teljesen alaptalan. A kézművest igazán és hatékonyan nem a céhe, hanem a vevőköre szorítja fegyelmezettségre. Fél, hogy elveszítheti megbízóit és ez az, ami visszatartja a csalástól és a hanyag munkától. Ennek a fegyelemnek a hatóerejét a zártszámú céh egyenesen gyengíti. Ahol ilyen van, ott egy bizonyos számú kézművest foglalkoztatni kell, ha jó, ha rossz a munkája. Innen van az, hogy számos nagyobb városban még a legfontosabb iparágakban sem lehet megközelítően jó munkást találni. Aki tűrhetően jó munkát akar kapni, az kénytelen azt az elővárosokban elvégeztetni, ahol a kézműveseknek nincsenek kizárólagosságot biztosító előjogaik, s így csak a jó hírnevükre támaszkodhatnak; a kész munkát azután ki-ki úgy csempészi be a városba, ahogyan tudja.”

(Adam Smith: A nemzetek gazdagsága, 1992. Budapest: Közgazdasági és Jogi Kiadó, 140. oldal.)

1. Adam Smith szerint mások azt állítják, hogy a céhekre azért van szükség, mert nincs verseny.
2. Adam Smith szerint a céhek gátolják azt, hogy a kézműves minél magasabb szinten elégítse ki a vevők igényeit.
3. Adam Smith szerint a jó munkások a városok legforgalmasabb részein dolgoznak.

- b) A forrás elolvasása után válassza ki a klasszikus közgazdaságtan képviselője által írt szöveghez köthető egyetlen helyes állítást!

B) „Mivel a javak előállítói azok eladása révén pénzt, jövedelmet szereznek, és ezt más javak vásárlására fordítják, ezért összgazdasági szinten az áruk kereslete és kínálata minden más beavatkozás nélkül egyenlő kell, hogy legyen.”

(Jean Baptiste Say: Értekezés a politikai gazdaságtanról, 1803.)

1. Jean Baptiste Say szerint minden kínálat megteremti a maga keresletét.
2. Jean Baptiste Say szerint a piacokon sosem lesz egyensúly.
3. Jean Baptiste Say szerint kell az állam beavatkozása, hogy a piacokon egyensúly legyen.

- c) Mi a neve annak a piacformának, ami Adam Smith és Jean Baptiste Say szerint kívánatos lenne? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! _/1

1. Szabad versenyes piac
2. Monopolpiac
3. Államilag szabályozott piac

- d) Adja meg annak a képnek a betűjelét, amelyik logikai kapcsolatba hozható az Adam Smith és Jean Baptiste Say által kívánatosnak tartott piacformával!

A kép betűjele:

A)

Harc a grundért

B)

Wágner Sándor:

Dugovics Titusz önfeláldozása

C)

Jacques Louis David:

Leonidasz Thermopülainál

6.

A feladat a piaci ár és árszínvonal fogalmához kapcsolódik.
A táblázat adatai alapján válaszoljon a kérdésekre!

összesen: _/5

- A) A fogyasztói árindex alakulása Magyarországon az egyes évek decemberében mért árszínvonalak alapján. (Mindig az előző év a 100%.)

Év	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Infláció	104,7	106,8	103,6	103,9	108,0	106,1	104,2	104,9
Év	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Infláció	103,9	105,7	101,7	99,8	99,9	100,4	102,4	102,8

- B) A fogyasztói árindex és az egyes termékcsoportok árszínvonalának alakulása Magyarországon a 2014 decemberében mért árszínvonalak alapján. (Az előző év a 100%.)

Év	Élelmiszerek	Szeszes italok, dohányárak	Ruházkodási cikk	Tartós fogyasztási cikk	Háztartási energia	Egyéb cikkek, üzemanyagok	Szolgáltatások	Összesen
2014	99,6	106,2	99,3	99,5	88,3	99,5	101,8	99,8

- a) Melyek azok az évek, amikor az árszínvonal csökkent?

_/1

.....

- b) Mely években növekedett az infláció?

_/1

.....

- c) Mely években csökkent az infláció?

_/1

.....

- d) A 2014-es év árszínvonalának csökkenéséhez mely termékcsoport járulhatott hozzá a legerőteljesebben?

_/1

.....

- e) Mi lehetett ennek az oka? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

_/1

1. A kőolaj árának esése.
2. A paksi atomerőmű új blokkjának üzembe helyezése.
3. A rezsicsökkentés.

7.

A feladat a piaci alapfogalmakhoz kapcsolódik.

A forrás az ironia és a humor szemüvegén keresztül láttatja a piaci folyamatokat. Karinthy Ferenc *Bécsi út* című karcolatának segítségével oldja meg a feladatokat!

összesen: /2

Bécsi út

A szerelő egy Simca alatt fekszik, csak a lába lóg ki, deréktól fölfelé láthatatlan. Ám a belépő kuncaft régi motoros lehet, hangjukról is megismerik egymást.

- Mondja, Blaskovics úr, van magának tizennyolcas csapágya?
- Almás – feleli a szerelő, ki se nézve a kocsi alól.
- És nem tudja, hol lehet kapni?
- A Bécsi úton.
- Mátrainál?
- Kijebb.
- Ja, a Hirlingernél?
- Még kijebb – hallatszik a Simca alól.
- Hát hol a Bécsi úton?
- A túlsó végén.

a) Melyik évben írhatta a szerző a karcolatot? Húzza alá a helyes választ!

1936 1965 2002

Wi-Fi /1

b) A karcolat szövege alapján melyik jelzőt tenné a gazdaság szó elé? Húzza alá a helyes megoldást!

alultervezett hiány ciklikus

Wi-Fi /1

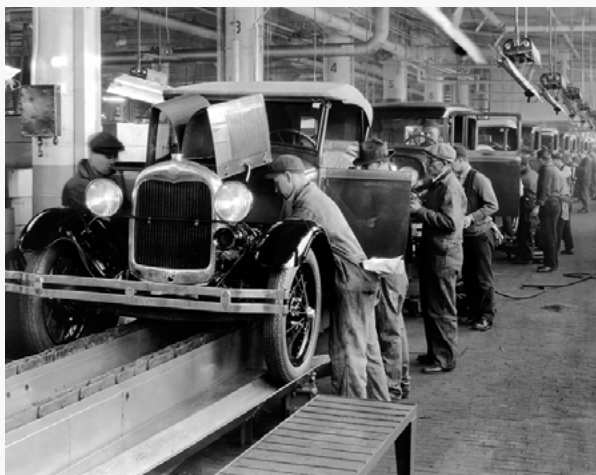
8.

A feladat a piaci ár és árszínvonal fogalmához, és azok változásához kapcsolódik.

összesen: /7

A képek, valamint a 6. feladat táblázatai adatainak felhasználásával és ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!

A Ford gyár az 1920-as években és ma

- a) A képeken bemutatott termék a 6. feladat B) betűjelű táblázatának mely termékcsoportjához kapcsolható?

📶 _/1

.....

- b) Tegyen a fogalmak mellé felfelé vagy lefelé mutató nyilat aszerint, hogy az hogyan változhatott a Ford gyárban az elmúlt évszázadban!

📶 _/4

Fogalom	Változás
1. árbevétel	☐
2. elrontott darabok aránya	☐
3. kibocsátás (termelés mennyisége)	☐
4. termelékenység	☐

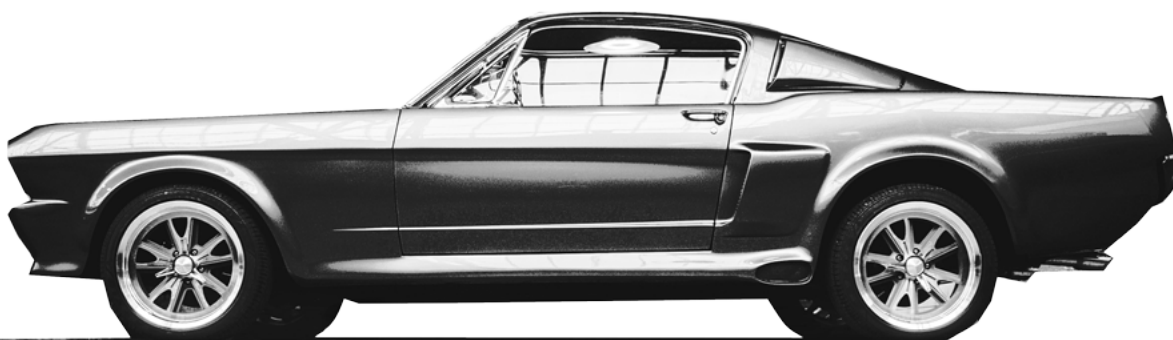
- c) Mi lehet az oka a tartós fogyasztási cikkek átlagosnál alacsonyabb árszínvonal növekedésének? Karikázza be a két helyes válasz sorszámát!

📶 _/2

Év	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tartós fogyasztási cikkek árváltozása	98,6	99,4	97,7	96,0	98,7	99,3	102,6	100,2

Év	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tartós fogyasztási cikkek árváltozása	98,6	98,8	98,1	99,5	100,8	100,5	99,7	99,6

1. A piaci verseny.
2. Az innováció hiánya.
3. A növekvő termelékenység.
4. A növekvő kereslet.

9.

A feladat a piaci kereslet és kínálat törvényének fogalmköréhez kapcsolódik.

A képeken látható termékekről döntse el, hogy azok piaci viselkedése megfelel-e a kereslet törvényének az adott korban és országban. Karikázza be az I betűt, ha igen, az N betűt, ha nem, az E betűt, ha a feltétel nem értelmezhető.

A)

B)

C)

1. Az A) betűjelű forrásra vonatkozó korszakok és országok

Magyarország, 2000-es évek

I N E

Írország, XIX. század közepe

I N E

Német-római Birodalom, az első Habsburg császár idején

I N E

2. A B) betűjelű forrásra vonatkozó korszakok és országok

Magyarország, XX. század második fele

I N E

Irán, 1979 után

I N E

3. A C) betűjelű forrásra vonatkozó korszakok és országok

Magyarország, 2000-es évek

I N E

Nagy Britannia

I N E

10.

A feladat az energiahordozók piacához kapcsolódik.

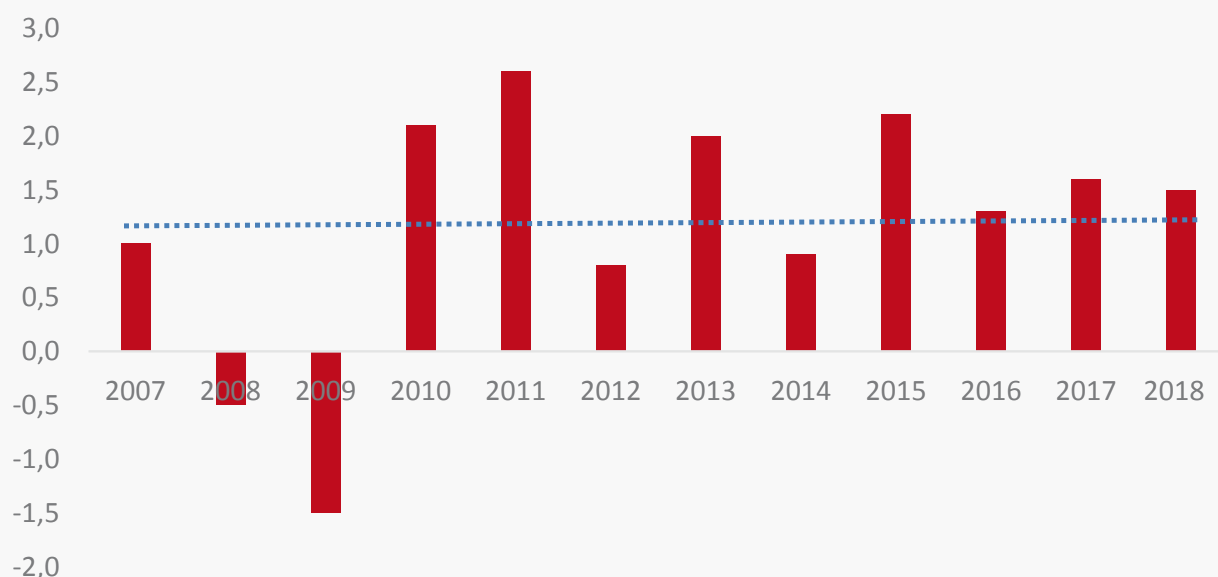
összesen: _/5

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével!

A) 2018-ban a világgazdaság naponta mintegy 98 millió hordó (1 hordó megfelel 158,98 liternek) kőolajat használt fel. A diagram megmutatja, hogy 2007–2018-ig naponta átlagosan mennyivel (millió hordó/nap) változott a kőolaj kereslete. A szaggatott kék vonal a 12 év átlagos változását mutatja.

B)

A globális olajkereslet növekedése 2007 óta

a) A diagram adatai alapján karikázza be a helyes állítások sorszámát!

📶 _/2

1. 2007–2018-ig három olyan év van, amikor az olajfelhasználás napi átlagos növekedése nem érte el a tizenkét év átlagos mértékét.
2. A vizsgált időszakban hét olyan év van, amikor az olajfelhasználás napi átlagos növekedése meghaladta a tizenkét év átlagos mértékét.
3. Az olajfelhasználás változásának szempontjából a legerősebb és a leggyengébb évek között több mint 4 millió hordó különbség van a napi felhasználásban.
4. 2014-ben az olajfelhasználás elmaradt a 2007-es szinttől.

b) Mennyi lehetett a világgazdaság éves olajfelhasználása 2018-ban millió hordóban számítva? Húzza alá a helyes választ!

📶 _/1

24 500 29 400 35 770

c) Mennyi lehetett a világgazdaság éves olajfelhasználása 2017-ben millió hordóban számítva? Húzza alá a helyes választ!

📶 _/1

31 500,5 35 222,5 38 255,5

d) Mivel magyarázható a kereslet visszaesése 2008-ban és 2009-ben? Húzza alá a helyes választ!

📶 _/1

recesszió környezettudatos ipari tevékenység olajhiány

Források:

1. A)	Földváriné Kocsis Luca: Az 1929-1933-as világgazdasági válság hatása Szeged gazdasági életére. Doktori értekezés, Szeged, 1980. (http://doktori.bibl.u-szeged.hu/3605/1/1980_foldvarine_kocsis_luca.pdf)
5. Képek	Harc a grundért (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Molnar_-_P%C3%A1l_street_boys_1907_illust_Nr_10.jpg)
Wágner Sándor: Dugovics Titusz önfeláldozása (https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:W%C3%A1gner,_S%C3%A1ndor_-_The_Self-Sacrifice_of_Titusz_Dugovics_-_Google_Art_Project.jpg)
Jacques_Louis David: Leonidasz Thermopülainál (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le%C3%B3nidas_en_las_Term%C3%B3pilas,_por_Jacques-Louis_David.jpg)
6. A) B)	http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qsf001.html
7. Képek	https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/-gallery-henryford/
https://media.ford.com/content/fordmedia/fna/us/en/news/2018/02/12/ford-increasing-production-of-navigator-expedition.html
8. c)	http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qsf001.html
9. A) B)	a Pénziránytű Alapítvány képei
9. C)	https://pxhere.com/hu/photo/1379260
10.	http://nrgreport.com/cikk/2018/07/24/a-rez-ara-mutatja-hogy-kozeledik-a-recesszio és Statista.com

A VÁLLALKOZÁSOK

emelt szint

1.

A feladat a vállalkozási formákkal kapcsolatos.
Párosítsa össze a vállalkozási formákat a megfelelő definíciókkal!
Írja a definíciók elé a megfelelő fogalom sorszámát!

_/4

1. Betéti társaság 2. Korlátolt felelősségű társaság 3. Részvénytársaság 4. Egyéni vállalkozás

Ssz. **Definíció**

☐	Természetes személy által rendszeresen, haszonszerzés céljából, gazdasági kockázattal végzett tevékenység, az ebből fakadó kötelezettségekért saját vagyonával felel.
☐	Legalább az egyik tag vállalja, hogy a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségekért a többi beltaggal egyetemlegesen helytáll.
☐	Előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul.
☐	Előre meghatározott számú és névértékű értékpapírból álló alaptőkével működik.

2.

A feladat egy vállalat alapításához kapcsolódik.
Állítsa logikus időrendi sorrendbe egy vállalkozás megalapításával kapcsolatos teendőket!
A teendők elé írt sorszámmal jelezze az időrendet! Az egyik teendő sorszámát segítségül megadtuk.

_/4

- ☐ Adószám igénylése.
- 3** ☐ Üzleti terv készítése.
- ☐ Finanszírozási háttér feltérképezése.
- ☐ Alapító okirat készítése.
- ☐ A vállalkozás ötlete.

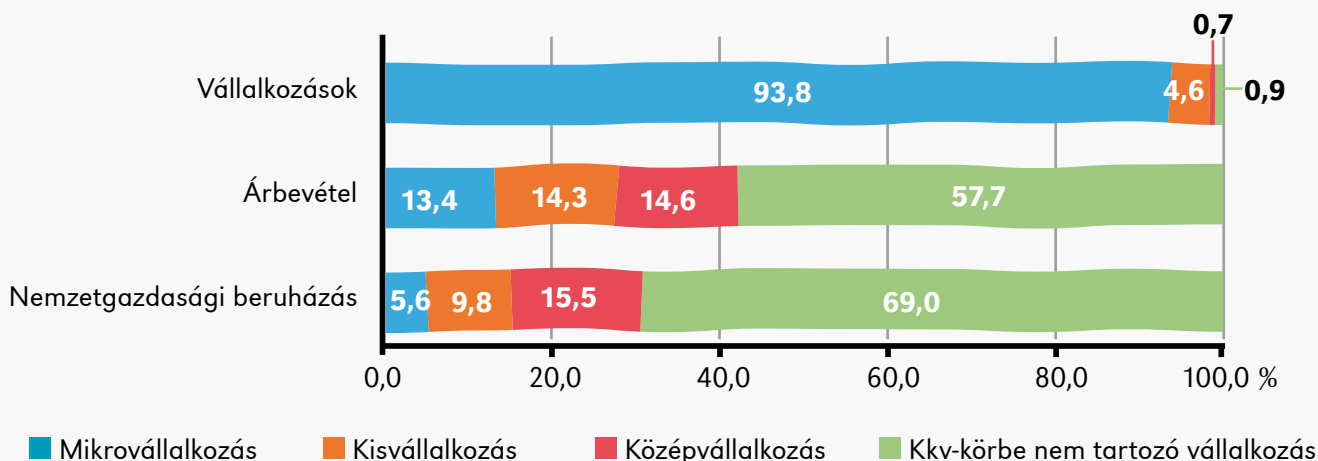

3.

A feladat a vállalkozási formákkal kapcsolatos.
A források és ismeretei alapján oldja meg a feladatokat!

összesen: _/8

A) A működő vállalkozások néhány mutatójának megoszlása vállalkozáskategóriák szerint, 2017

B) „A mikro-, kis- és középvállalkozások (kkv-k) olyan vállalkozások, amelyek 250 főnél kevesebb személyt foglalkoztatnak, és amelyek éves forgalma nem haladja meg az 50 millió eurót, és/vagy éves mérlegfőösszege nem haladja meg a 43 millió eurót.”

(Idézet a 2003/361/EK ajánlás mellékletének 2. cikkéből)

C) A regisztrált gazdasági szervezetek száma Magyarországon

Gazdálkodási forma	1990	2000	2010
Korlátolt felelősségű társaság (kft)	18 317	167 033	350 245
Részvénytársaság (rt)	646	4 372	5 269
Szövetkezet	7 641	7 516	4 358
Állami gazdálkodó szervezet és egyéb vállalat	2 362	411	29
Közkereseti társaság (kkt)	418	7 873	5 754
Betéti társaság (bt)	5 789	188 136	190 750
Egyéni vállalkozás	393 450	682 925	1 043 758

a) Mely vállalkozási forma csökkent arányában a legjobban?

_/1

.....

b) Mivel magyarázza a fenti vállalkozási forma számának nagyarányú csökkenését?
Válaszában használja a „rendszerátváltás”, a „privatizáció” és a „magán tőke” kifejezéseket!

_/3

.....

.....

- c) A forrás és ismeretei alapján döntson az alábbi állítások igazságtartalmáról! Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

Állítás	Igaz	Hamis
A magyar lakosság több mint tíz százaléka egyéni vállalkozás tagja.	☐	☐
A kis- és középvállalkozások együttesen érik el a legnagyobb árbevételt Magyarországon.	☐	☐
A kkv-körbe nem tartozó nagyvállalatok hajtják végre a legnagyobb értékű nemzetgazdasági beruházásokat.	☐	☐
A kft-k növekvő számát a korlátolt felelősség is magyarázza.	☐	☐

4.

- A feladat az árszabás kérdéskörével kapcsolatos.
A források és ismeretei alapján oldja meg a feladatokat!

összesen: _ / 4

A) „Kedvezményes lehetőségek – Müpa

Csoportos Jegyvásárlás

Oktatási intézmények szervezett koncertlátogatása esetén a gyermek/diákcsoportoknak az alábbi kedvezményeket biztosítjuk a Müpa saját előadásaira:

- 20 fő feletti, tehát minimum 21 fő gyermek/diáklétszám esetén 15% engedményt biztosítunk az összes jegy árából.
- Minden 10 gyermek/diák mellett egy pedagógus ingyenes kísérőjegyet kap.

Diákjegy

A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem és a Fesztivál Színház minden nyilvános előadására 500 forintos áron válthatnak diákjegyet érvényes diákigazolvánnyal rendelkező tanulók az előadások kezdete előtt egy órával. A jegyek a kijelölt állóhelyekre szólnak.

Bónuszrendszer közoktatási intézmények számára

Bónuszpontokat szerezhetnek azok a nevelési-oktatási intézmények, amelyek rendszeresen vásárolnak csoportos jegyeket a Müpa saját rendezésű előadásaira. A bónuszpontokat a Müpa által kínált exkluzív koncertpedagógiai programokra lehet beváltani.”

(<https://m.mupa.hu/jegyek-berletek/vasarlas-informaciok/specialis-jegyek-helyek-kedvezmenyek>)

B) Révkemping

„Csoportos kedvezményünk érvényességi ideje: 2019. április 18-tól május 31-ig csak csütörtökön 14.00-tól hétfő 10.00-ig. Június 1-től szeptember 2-ig folyamatosan.

Kedvezmény érintettje: minden 15 főnél nagyobb diák/felnőtt csoport, illetve annak kísérői (pl.: klubvezető, tanár, edző, felügyelő tanár, szülők stb.)”

(<http://www.revkemping.hu/kedvezmenyek/>)

- a) Nevezze meg, mi a közös a két vállalkozás árszabási stratégiájában!

_ / 1

.....

- b) A két vállalkozás árszabása és tevékenységének célcsoportja között milyen kapcsolat figyelhető meg?

_ / 1

.....

- c) Mi lehet a célja a kedvezménynek? Soroljon fel két lehetséges célt!

_ / 2

-

-

5.

A feladat a vállalkozási formák kérdéskörével kapcsolatos.
A forrás és ismeretei alapján oldja meg a feladatot!

Az Első Budapesti
Gőzmalom
Részvénytársaság
részvénye

Döntsön az alábbi állítások igazságtartalmáról, tegyen X jelet a megfelelő cellába!

Wi-Fi _/6

Állítás	Igaz	Hamis
1. Első Budapesti Gőzmalom Rt. részvényesei összesen 500 pengő értékű részvénnel rendelkeztek.	☐	☐
2. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes köteles helytállni.	☐	☐
3. A részvényes a fenti értékén (500 pengő) bármikor értékesítheti a tőzsdén részvényét.	☐	☐
4. A részvények kibocsátásával a vállalat forrásbevonást valósít meg.	☐	☐
5. A részvény gyakran fizetőeszközként szolgált a kiskereskedelembe (üzletekben), hiszen volt értéke.	☐	☐
6. Az 1927-ben kibocsátott részvény árfolyama akár 20-30 éven át is folyamatosan emelkedhetett.	☐	☐

6.

A feladat a vállalkozások működésével kapcsolatos.
Égészítse ki a hiányos mondatokat a megadott kifejezésekkel!

Wi-Fi _/4

érzékenység, profit, amortizáció, árdiskrimináció, részletfizetés, innováció

- Ha ugyanazt a terméket különböző árakon kínáljuk,-t alkalmazunk.
- A vállalkozások összes bevételeiből levont összes költség utáni összeg a(z)
- A fogyasztók-e eltérő: van, aki többet hajlandó fizetni ugyanazon termékért.
- Azokat a költségeket, melyeket az eszközök, a felszerelések elavulásával, kopásával, értékcsökkenésével mutathatunk ki, idegen szóval-nak nevezzük.

7.

A feladat a saját márkás termékekre vonatkozik.

összesen: _/9

- a) Az alábbi képek és ismeretei alapján döntsön az állítások igazságtartalmáról!
Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

_ /6

Állítás	Igaz	Hamis
A saját márkás terméken olyan terméket értünk, amelyen a kiskereskedő saját védjegyét (a marketing szóhasználata szerint „márkáját”) tünteti fel.	☐	☐
Nagy előnye az „egyedi” kialakítású márkákkal szemben, hogy a fogyasztó már ismeri a saját márkákat, tehát az új saját márkás termék fajlagos reklámköltsége kisebb.	☐	☐
A tapasztalat szerint a drágább, jó minőségű termékek ígérete a saját márka arculatának legfontosabb eleme.	☐	☐
Magas árfekvésű termékek esetében a saját márka nem jellemző.	☐	☐
Mindaddig, amíg a kereskedő „saját márkája” iránt nagy a vásárlók bizalma (akár minőségük, akár áruk miatt), addig a saját márkás termék versenyképessége a piacvezető márkákkal szemben javul.	☐	☐
A kereskedő cég nevére utaló márkával ellátott, mások által előállított termék lehet saját márkás.	☐	☐

- b) Karikázza be saját márkás termékek betűjelét!

_ /3

A)

B)

C)

D)

E)

F)

8.

A feladat a fair trade kereskedelem kérdéskörével kapcsolatos.
A források és ismeretei alapján oldja meg a feladatokat!

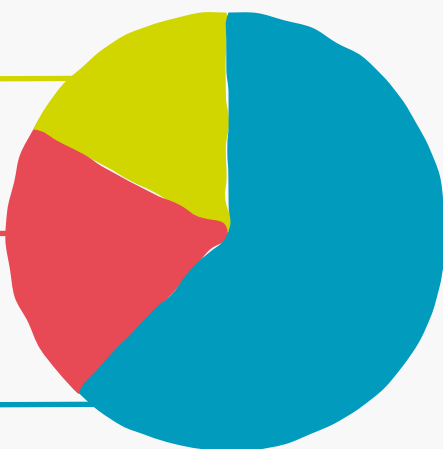
összesen: 7

A) A fair trade termelők földrajzi eloszlása

Ázsia és Óceánia - **17%**

Latin-Amerika
és a Karib szigetvilág - **21%**

Afrika és Közel-Kelet - **62%**

B) A fair trade termelésben résztvevők eloszlása a termelt áruk szerint

virág, növény **3%**

gyapjú **4%**

cukornád **4%**

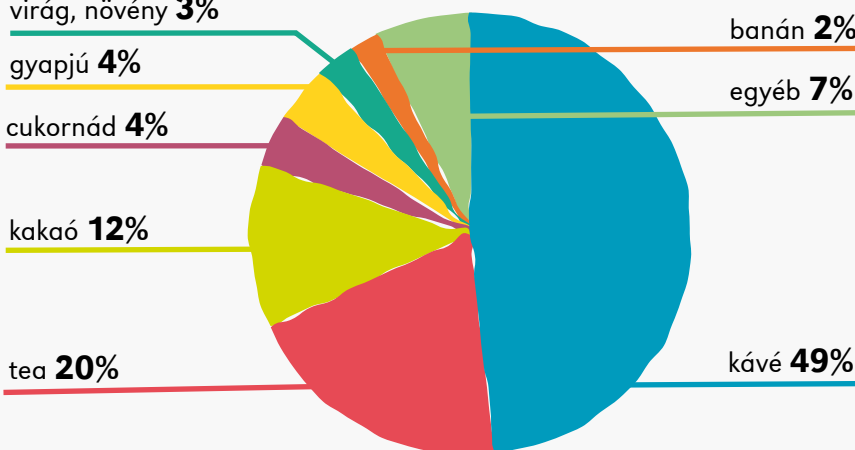
kakaó **12%**

tea **20%**

banán **2%**

egyéb **7%**

kávé **49%**

(<https://tudatosvasarlarlo.hu/cikk/fair-trade-masfel-millio-kiszamithato-munkahely>)

C) „A méltányos kereskedelem célja, hogy csökkentse a szakadékokat a fejlett és fejlődő országok között, a szegény régiók termelői is tisztességes jövedelmet keressenek munkájukkal, és folyamatos fejlesztéssel, fejlődéssel javuljanak az esélyeik a nemzetközi versenyben. A termelők a fair trade által magasabb jövedelemhez jutnak és életszínvonaluk is javul, jobb a piacra jutási esélyeik és magasabbak a felvásárlói árak.”

(<http://korkorogaszdasag.hu/elgondolkodtato/mit-jelent-fair-trade-logo-kave-es-csoki-papirjan/>)

a) Mely gazdasági ágazatban a legelterjedtebb a tisztességes kereskedelem gyakorlata? Válaszát indokolja!

 2

Gazdasági ágazat neve:

Indoklás:

b) Milyen előnyökkel jár ez a kereskedési forma? Írja be a táblázat megfelelő celláiba a megállapítások sorszámát!

1. javítja a termelők pozícióit a nemzetközi versenyben
2. szociális érzékenységre szoktatja a fogyasztót
3. több pénz marad a termelőnél a termék árából
4. növeli a termelők önbecsülését
5. leggyakrabban a felvásárlási ára növekszik a terméknek

Gazdasági

 5

Szociális, társadalmi

9.

A feladat a vállalkozások árbevételéhez kapcsolódik.
Oldja meg a feladatot a források segítségével!

összesen: _/10

A forrás a világ vállalatainak árbevétel szerinti sorrendjét mutatja. A táblázat a 2018-as ranglista első húsz cégét mutatja a 2008-as helyezésével együtt.

Rangsorban elfoglalt hely		Vállalat	Ország	Gazdasági ágazat
2018	2008			
1.	1.	Wal-Mart Stores	USA	Kiskereskedelem
2.	20.	Sinopec-China Petroleum	Kína	Olajipar
3.	3.	Royal Dutch Shell	Hollandia	Olajipar
4.	53.	PetroChina	Kína	Olajipar
5.	4.	BP	Anglia	Olajipar
6.	2.	ExxonMobil	USA	Olajipar
7.	15.	Volkswagen Group	Németország	Autóipar
8.	6.	Toyota Motor	Japán	Autóipar
9.	258.	Apple	USA	Informatika, híradástechnika
10.	25.	Berkshire Hathaway	USA	Befektetési szolgáltatás
11.	-	Amazon	USA	Informatika, e-kereskedelem
12.	74.	United Health Group	USA	Egészségügy
13.	46.	Samsung	Dél Kórea	Informatika, híradástechnika
14.	-	Glencore International	Svájc	Fémfeldolgozás, bányászat
15.	39.	McKesson	USA	Gyógyszeripar
16.	17.	Daimler	Németország	Autóipar
17.	-	CVS Health	USA	Drogéria kiskereskedelem
18.	7.	Total	Franciaország	Olajipar
19.	-	China State Construction Engineering	Kína	Építőipar
20.	175.	ICBC	Kína	Bank

a) Egészítse ki a nyitott mondatokat!

 _/7

1. A őrzi vezető helyét a vállalatok rangsorában.
2. Árbevétel szempontjából a(z) cég helyezése változott a legjobban.
3. A vállalatok élményét a(z) ágazat cégei uralják.
4. Az informatika térnyerését a(z) cégek előretörése bizonyítja.
5. Kína fejlődését mutatja, hogy a 2008-as listához képest a 2018-as húszas rangsorba (db) új cég került be.

b) Mi a közös az olajipari és az IT-cégek között? Karikázza be a helyes válaszok jelzését!

 _/3

1. Termékeik jelentős innovációt tartalmaznak.
2. Nagy kereskedelmi forgalmat bonyolítanak le.
3. Jelentős összegű adót fizetnek.
4. Számos fogyasztó használja termékeiket, szolgáltatásaikat.

10.

A feladat a vállalkozási formákhoz kapcsolódik.
Írja be a fogalmak sorszámát a táblázat megfelelő celláiba!
Egy sorszám több helyen is szerepelhet.

 _/15

Cégforma neve	Minimális alaptőke	Felelősség	Személyes közreműködés	Tagok minimális száma	Jogi személyisége
egyéni vállalkozás		korlátlan	szükséges	1 fő	nincs
közkereseti társaság	nincs előírva	korlátlan és egyetemleges	legalább egy tagnak kötelező, aki ügyvezető		
betéti társaság	nincs előírva	beltagok felelőssége korlátlan és egyetemleges			
korlátolt felelősségű társaság					
nyílt részvénytársaság				1 fő	

1. nincs előírva
2. a társaság vagyonáig korlátlan, a tagoké korlátozott
3. a társaság vagyonáig korlátlan, a tagoké a részvényük erejéig korlátozott
4. három millió forint
5. van jogi személyisége
6. húsz millió forint
7. két fő
8. legalább 1 beltagnak kötelező
9. nem szükséges a személyes közreműködés

Források:

3. A)	http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv17.pdf (5. oldal, 2. ábra)
3. C)	https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd001a.html
5.	Korányi G. Tamás magángyűjteményéből
7. A) C) D)	a Pénziránytű Alapítvány képei
7. B) E)	https://www.flickr.com
7. F)	https://amagyartermek.hu/termekek/gazda-markazott-vaj-200g/3853 A Magyar Termék Nonprofit Kft. hozzájárulásával
8. A) B)	https://tudatosvasarlarlo.hu/cikk/fair-trade-masfel-millio-kiszamithato-munkahely
9.	https://www.forbes.com/lists/2008/18/biz_2000global08_The-Global-2000_Sales.html és https://www.forbes.com

A PÉNZPIAC

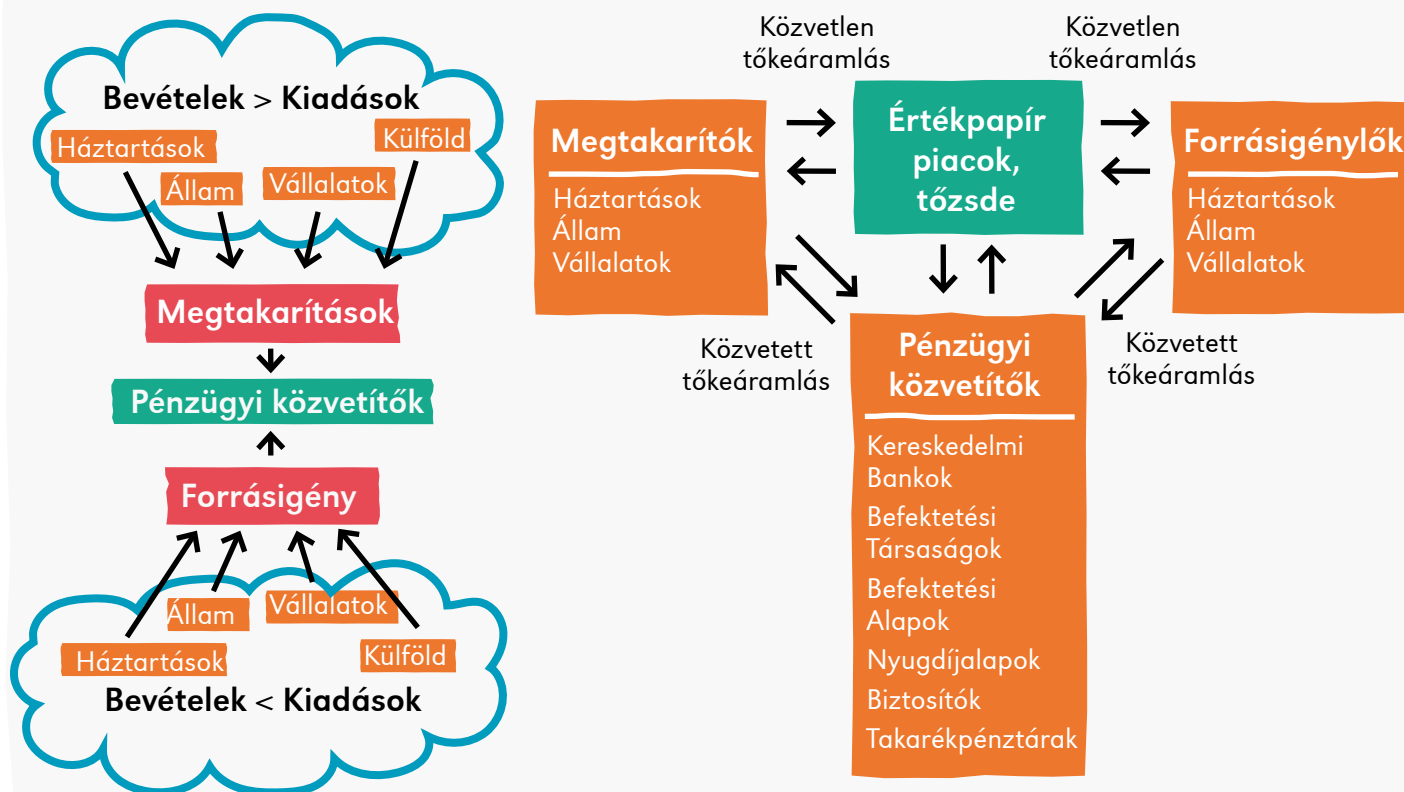
emelt szint

1.

A feladat a pénzpiac alapfogalmaihoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a pénzpiaci folyamatábrák és ismeretei segítségével!

összesen: _/7

a) A felsoroltak közül mely feladatokat látják el a pénzügyi közvetítők?
Karikázza be a két helyes válasz sorszámát!

_/2

1. A háztartásokban képződött, csak későbbi időpontban elkölteni szándékozott pénzeszközöket az ideiglenesen pénzszerűen lévő vállalatok felé továbbítják.
2. Meghatározzák a jegybanki alapkamatot.
3. A náluk elhelyezett betétekre támaszkodva hiteleket nyújtanak a háztartásoknak, vállalatoknak és akár az államnak is.

b) Döntsön az alábbi állítások igazságtartalmáról!
Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

_/5

Állítás	Igaz	Hamis
1. A tartósan veszteséges vállalatok jellemzően a pénzügyi közvetítők adósai lesznek.	☐	☐
2. Ha a lakosság a bankokon keresztül jut államkötvényekhez, akkor az állami forrásigény a pénzügyi közvetítők bevonása nélkül teljesül.	☐	☐
3. Ha egy magánszemély lakásbiztosítást köt, akkor a pénzpiac szereplője lesz.	☐	☐
4. A pénzügyi közvetítők besorolhatók két nagy csoportba, banki és nem banki pénzügyi közvetítők.	☐	☐
5. A Budapesti Értéktőzsde a nem banki pénzügyi közvetítők csoportjába tartozik.	☐	☐

2.

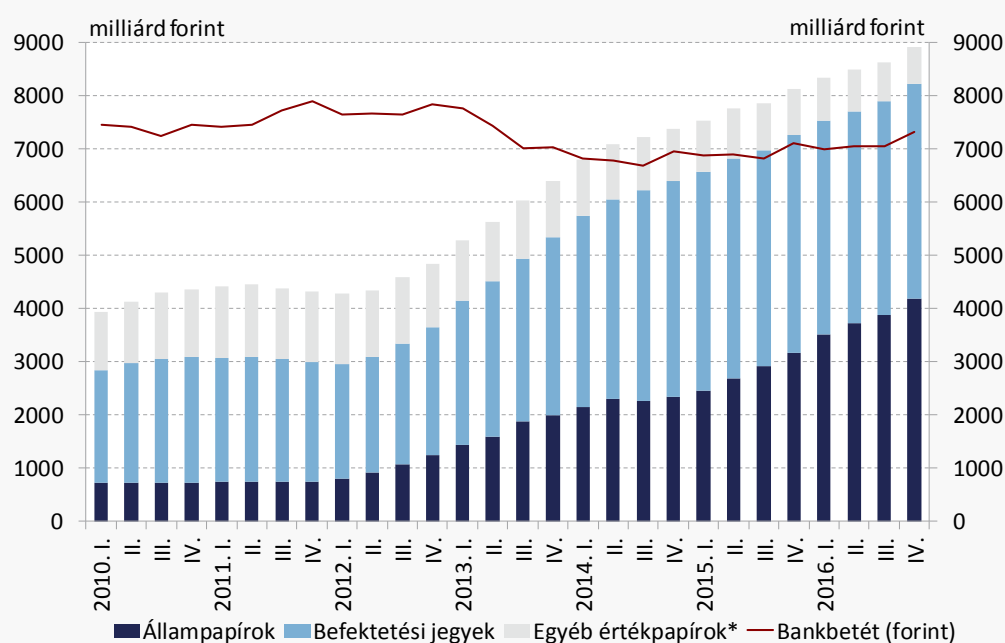
A feladat a háztartások megtakarításaihoz kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat az adatok és ismeretei segítségével!

összesen: _/8

A) A háztartások megtakarításának összetétele Magyarországon a naptári évek végén (%)

	2000	2005	2010	2015	2018
Készpénz	9	7	7	8	9
Bankbetétek	34	33	32	20	18,3
Kötvények (Állampapírok)	7	7	7	9	11,8
Üzletrészek (Részvények, Részesedések)	33	33	32	43	43,5
Biztosítások	13	16	17	9	8
Egyéb követelések	4	4	5	11	9,4
Összesen:	100	100	100	100	100

B) A háztartások értékpapír- és bankbetét állományának alakulása Magyarországon

*Banki, vállalati értékpapírok és tőzsdei részvények

a) A háztartási szektor melyik évben jutott túl a 2008-as válságon a B) jelű grafikon alapján?

—/1

.....

b) Egészítse ki a hiányos mondatot a „hazai lakosság” illetve a „külföld” kifejezések valamelyikével!

—/1

A költségvetés hiányának finanszírozásában egyre nagyobb szerepet játszik a

c) A következő megállapítások a bankbetétekre vonatkoznak.

—/1

Karikázza be az egyetlen igaz megállapítás sorszámát!

1. A teljes bankbetétállomány lakossági megtakarításnak tekinthető.
2. 2010 óta a bankbetétállomány folyamatosan csökken.
3. A bankbetét részaránya a megtakarításokban 2000 óta folyamatosan csökkent.

- d) Döntsen az alábbi állítások igazságtartalmáról! Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

 _/5

Állítás	Igaz	Hamis
1. A háztartások kockázattvállalási hajlandósága 2010 óta csökkent.	☐	☐
2. A háztartások bizalma növekedett az állam iránt a 2010-es évtized végére.	☐	☐
3. A biztosításokkal kombinált befektetések napjainkra kevésbé népszerűek.	☐	☐
4. A háztartások készpénzállománya teljes egészében megtakarításnak tekinthető.	☐	☐
5. A bankbetétek kamatlába jellemzően elmarad az egyéb befektetések hozamától.	☐	☐

3.

A feladat az értékpapírokhoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatot a megadott információk és ismeretei segítségével!

 _/6

Írja a táblázat megfelelő cellájába a definíció által meghatározott értékpapír nevét, és a lehetséges hozam típusát! Csak három értékpapírt válasszon ki!

Értékpapírok: csekk, kárpótlási jegy, kötvény, részvény, váltó

Hozamtípusok: kamat, osztalék, vagyontárgy

Definíció	Értékpapír	Hozam
1. Nèvre szóló, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír. Kibocsátója (az adós) arra kötelezi magát, hogy a megjelölt pénzösszegnek az előre meghatározott kamatát, továbbá a pénzösszeget az értékpapír mindenkor tulajdonosának a megjelölt időben és módon megfizeti.		
2. Az értékpapírt kibocsátó vállalkozásban gyakorolható tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező, forgalomképes értékpapír.		
3. A rendszerváltást követően anyagi elégtételt szolgáltatató, bemutatóra szóló, átruházható, az állammal szembeni követelést megtestesítő értékpapír.		

4.

A feladat a pénzügyi szolgáltatókhoz és a bankrendszerhez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

összesen: _/21

- a) Döntse el, hogy a felsorolt állítások a jegybankot, a kereskedelmi bankokat, vagy mindkettőt jellemzik. Írja a megfelelő betűjelet az állítások mellé!

 _/7

A) Jegybankra jellemző

B) Kereskedelmi bankokra jellemző

C) Mindkettőre jellemző

Állítás	Betűjel
1. Hitelnyújtás révén pénzteremtésre képes.	☐
2. Az államigazgatás szervei itt nyitnak számlát.	☐
3. Bankjegy kibocsátási monopóliuma van.	☐
4. Az irányadó kamat (alapkamat) meghatározásával képes a pénzpiacon a kamatszintet befolyásolni.	☐
5. Betétet lehet nála elhelyezni.	☐
6. A háztartásokat és a vállalkozásokat is hitelezi.	☐
7. A kártyatársaságokkal együttműködve bankkártyát bocsát ki.	☐

b) A forrás és ismeretei felhasználásával válaszoljon a kérdésekre!

„Pénzügyi szolgáltatás a következő tevékenységek üzletszerű végzése forintban, devizában vagy valutában:

- betét gyűjtése és más visszafizetendő pénzeszköz nyilvánosságtól történő elfogadása,
- hitel és pénzkölcsön nyújtása,
- pénzügyi lízing,
- pénzforgalmi szolgáltatás nyújtása,
- valutával, devizával – ide nem értve a pénzváltási tevékenységet – történő kereskedelmi tevékenység,
- pénzügyi szolgáltatás közvetítése.

Pénzügyi intézmény a hitelintézet és a pénzügyi vállalkozás.

Pénzügyi szolgáltatást – ha törvény eltérően nem rendelkezik – kizárólag pénzügyi intézmény végezhet.”

(2013. évi CCXXXVII. törvény)

1. **Válassza ki azokat az elemeket, amelyek az üzletszerű tevékenység kritériumai lehetnek! Karikázza be a két helyes válasz sorszámát!**

 _/2

1. alkalmoszerű tevékenység
2. nyereségszerzési cél
3. pénzbevételre való törekvés
4. rendszeres tevékenység

2. **Nyújthat-e pénzkölcsönt valaki a szomszédjának egyszeri alkalommal? Húzza alá a helyes választ, és indokolja röviden!**

 _/2

Igen Nem

Indoklás:

3. **Párosítsa össze a fogalmakat a megfelelő definíciókkal! Írja a definíció után a megfelelő fogalom betűjelét!**

 _/4

A) deviza B) hitel C) kölcsön D) valuta

Definíció	Betűjel
1. Egy szerződésben rögzített pénzösszeg rendelkezésre tartása kamat ellenében.	☐
2. Az adós rendelkezésére bocsátott pénzösszeg, amelyet az a szerződésben megállapítottak szerint köteles visszafizetni annak kamataival együtt.	☐
3. Idegen ország fizetőeszköze.	☐
4. Idegen ország fizetőeszközeire szóló követelés.	☐

c) Egészítse ki a mondatokat az alábbi kifejezések közül választva!
Nem szükséges minden kifejezést felhasználnia.

 _/6

bankkártya, betétek, hitelek, készpénzben, mobilfizetés, nyeresége, valutában, vesztesége

1. A kamatlába általában alacsonyabb, mint a kamatlába, és ebből a banknak származik.
2. A pénzforgalom lebonyolítása történhet, vagy készpénzkímélő megoldásokkal.
3. Magyarországon a készpénzkímélő megoldások közül jelenleg a
A legelterjedtebb, de rohamosan nő a aránya.

5.

A feladat a pénzügyi alapfogalmakkal kapcsolatos.

_ /5

Párosítsa össze a fogalmakat a megfelelő definíciókkal!
Írja a meghatározások mellé a megfelelő fogalom betűjelét!

a) vételi árfolyam b) hitelpénz c) konvertibilitás d) eladási árfolyam e) likviditás

Definíció	Betűjel
1. A modern gazdaság pénze, mely hitelnyújtás útján keletkezik, és a hitel visszafizetésével meg is szűnik.	☐
2. Az az ár, amelyen a banknak vagy más pénzváltónak eladhatjuk az idegen ország pénzét.	☐
3. Pénzzel való ellátottság, a tartozások pénzügyi rendezésének képessége.	☐
4. Az egyes országok pénzének egymásra való átválthatósága.	☐
5. Az az ár, amelyen a banktól vagy más pénzváltótól megvehetjük az idegen pénzt.	☐

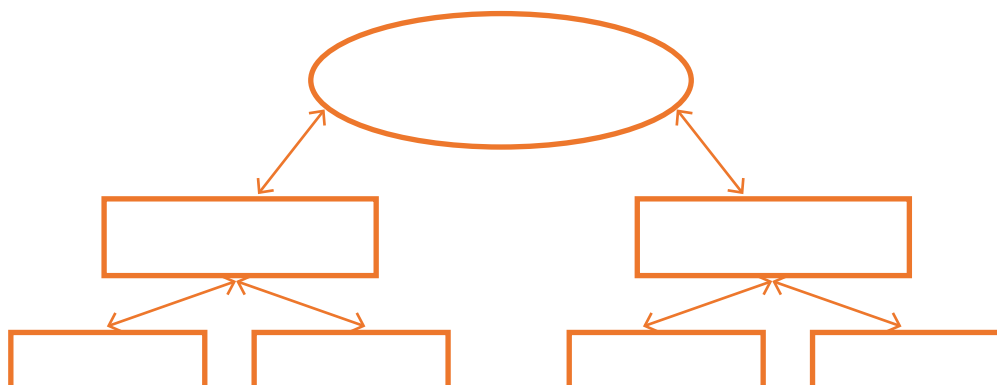
6.

A feladat a bankrendszerhez kapcsolódik.

összesen: _ /9

a) Írja be a kétszintű bankrendszer modelljének megfelelő helyére a „jegybank”, „kereskedelmi bank”, „háztartás” és „vállalat” szavakat!

_ /7

b) Az ábra alapján és ismeretei segítségével karikázza be a kétszintű bankrendszerre vonatkozó helyes állítás sorszámát!

_ /1

1. Magyarországon a jegybank vezeti a kereskedelmi bankok és a 10 000 dolgozónál többet foglalkoztató nagyvállalatok számláit, a kereskedelmi bankok pedig a kisebb vállalatok és a háztartások számláit.
2. Magyarországon a jegybank vezeti az Államkincstár és a kereskedelmi bankok számláit, a kereskedelmi bankok pedig a vállalkozások és a háztartások számláit.
3. Magyarországon a jegybank határozza meg a kereskedelmi bankok számára a betéti és a hitelkamatokat, a kereskedelmi bankok pedig vezetik a vállalatok és a háztartások számláit.

c) Miben különbözik az egyszintű és a kétszintű bankrendszer?

_ /1

.....

.....

7.

A feladat a szabályozott pénzpiachoz kapcsolódik.
Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével!

összesen: _/7

A hitelintézetek számának és tőkeerejének alakulása Magyarországon

Év	Hitelintézetek száma	Saját tőke	Takarékbetét-állomány	Jelzáloghitel-állomány
ezer koronában				
1848	36	3 724	19 138	17 250
1860	38	5 026	76 244	108 384
1867	107	28 874	143 126	170 050
1876	637	199 588	348 416	333 676
1890	1 225	348 532	1 104 595	938 658
1900	2 696	833 379	1 773 631	1 924 679
1913	5 993	2 568 397	4 123 596	3 941 786

- a) A takarékbetét-állomány alakulása alapján melyik két időszakban emelkedhetett évenként a legnagyobb összegekkel az ország lakóinak jövedelme?

_/2

.....

- b) Válassza ki azt a szókapcsolatot, amellyel ezeket a korszakokat a népnyelvben illették! Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

_/1

1. aranyos éra
2. boldog békeidők
3. ifjúságom hajnala

- c) Válassza ki azokat az eszközöket, tevékenységeket, amelyek megvásárlásához vagy végrehajtásához jellemzően jelzáloghitelt adnak a pénzintézetek! Karikázza be a két helyes válasz sorszámát!

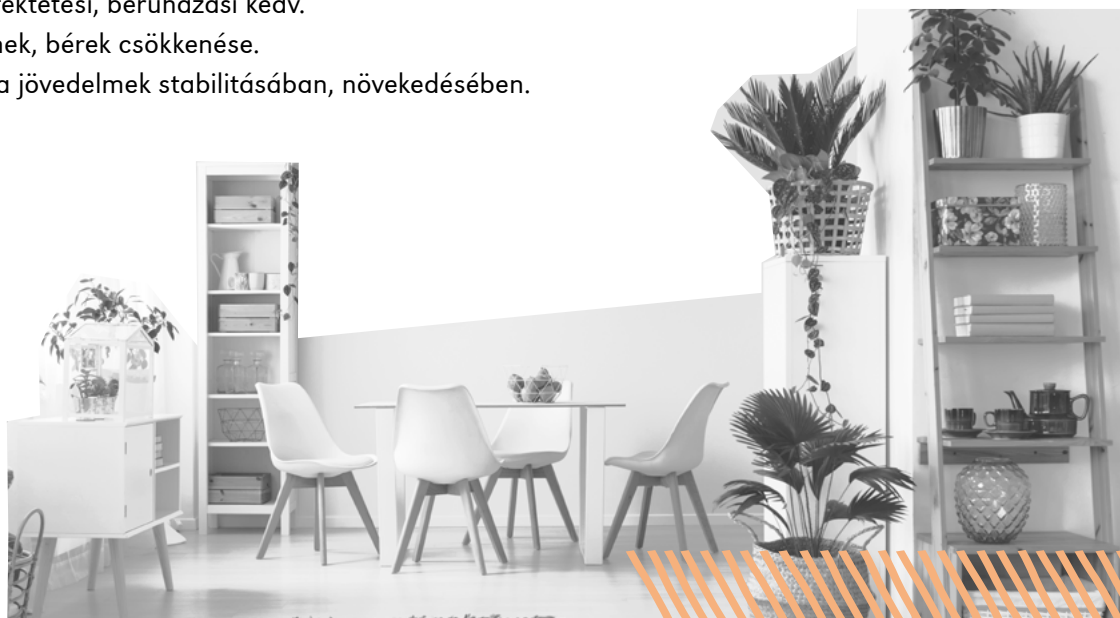
_/2

1. föld
2. háztartási kisgép
3. jármű, lakás
4. tanszerek
5. utazás

- d) Mire következtethetünk a jelzáloghitel-állomány növekedéséből? Karikázza be a két helyes válasz sorszámát!

_/2

1. Élénk befektetési, beruházási kedv.
2. Jövedelmek, bérek csökkenése.
3. Bizalom a jövedelmek stabilitásában, növekedésében.

8.

A feladat a pénzpiachoz, a kamatokhoz kapcsolódik.
Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével!

összesen: _/9

- a) Olvassa el Shakespeare CXLII. szonettjének második versszakát, majd utána az Albert Einsteinnek tulajdonított mondást, és válaszoljon a kérdésekre!

„A te ajkadról, mely bíbor díszét
Már éppoly sokszor meggyalázta, mint én,
S volt szívek hamis frigyein pecsét
S kamat-élősdí mások ágya-kincsén.”

„A kamatos kamat a világ nyolcadik csodája. Az, aki megérti, kapja... aki nem, az megfizeti.”

1. Milyen változást tükröz az emberek kamatról vallott nézeteiben a két idézet?
Fogalmazza meg a különbséget a XVI. és a XXI. század kamatfelfogásában?

_/2

.....
.....
.....

2. A kölcsön, az uzsora többször is visszatér Shakespeare műveiben. Egyik színművét szinte teljes egészében e kérdéskörnek szentelte. Karikázza be a sorszámát!

_/1

1. Velencei kalmár
2. Szentivánéji álom
3. A vihar

- b) A reformáció egyik nagy alakja, maga is egyházalapító, jelentős szerepet játszott abban, hogy az „etikus kamat” elfogadottá váljon. Ki volt ő?

_/1

.....

- c) Egészítse ki a hiányos mondatokat a felsorolt kifejezések közül választva! Mindig csak egy-egy szót írjon a kipontozott helyre! Nem szükséges fölhasználnia minden kifejezést.

_/5

ára, csökkenni, értéke, inflációt, hitel, kereslet, kínálat, növekedni, pénz

1. A kamat a hitel, a kölcsönadott pénz
2. Ha a kamatláb csökken, akkor a törvénye szerint a hitelek iránti kereslet
3. Az egyre intenzívebb hitelkiáramlás növeli a gazdaságban forgó mennyiségét, ami segítheti a gazdasági növekedést, de okozhat akár is.

9.

A feladat a pénzpiachoz, a valuták és devizák árfolyamához kapcsolódik.
Válaszoljon a kérdésekre a példa segítségével!

összesen: _/4

A Cipő Bt. sikeresen működik, cipőket importál Németországból, havonta 2 000 párat, amelynek párjáért a német partnernek 50 eurót fizet. Magyarországon tevékenykedő vállalkozásként minden hónapban a számlavezető bankjától megveszi a szükséges 100 000 eurót.

Szeptemberben az árfolyam 312 Ft/EUR volt, októberben 305 Ft/EUR.

- a) Hogyan változott a forint árfolyama októberben az euróhoz képest? Húzza alá a helyes megoldást!

_/1

gyengült erősödött

- b) Hogyan alakultak a vállalkozás beszerzési költségei októberben, forintban számolva a szeptemberihez képest? Egy szóval válaszoljon!

_/1

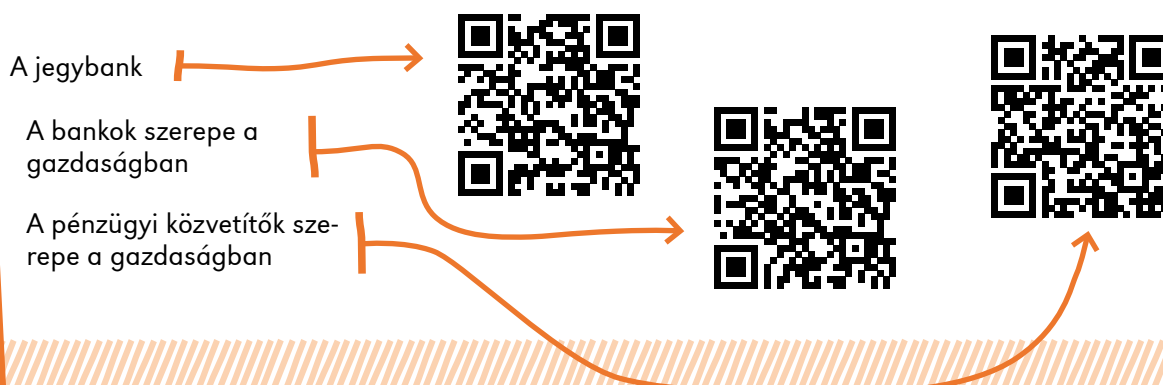
.....

- c) Milyen hatást gyakorolhat a hazai valuta erősödése az importra, és az importáló vállalkozásokra? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! _/1
1. A hazai valuta erősödése ösztönözheti az importot, és csökkenti az importőr vállalatok költségeit a hazai pénzben számolva.
 2. A hazai valuta erősödése ösztönözheti az importot, de növelheti az importőr vállalatok költségét a hazai pénzben számolva.
 3. A hazai valuta erősödése semleges az import volumenét tekintve, de növelheti az importőr vállalatok költségét a hazai pénzben számolva.
- d) Milyen hatást gyakorolhat a hazai valuta erősödése az exportra, és az exportáló vállalkozásokra? _/1
1. A hazai valuta erősödése visszafoghatja az exportot, és csökkentheti az exportőr vállalatok árbevételét a hazai pénzben számolva.
 2. A hazai valuta erősödése ösztönözheti az exportot, és növelheti az exportőr vállalatok árbevételét a hazai pénzben számolva.
 3. A hazai valuta erősödése semleges az export volumenét tekintve, de növelheti az exportőr vállalatok árbevételét a hazai pénzben számolva.

Források:

2. A) A KSH és MNB adatai alapján
2. B) <https://www.mnb.hu/letoltes/boldizsar-anna-kekesi-zsuzsa-soha-nem-rendelkeztunk-meg-ennyi-megtaka-mnbhonlapra.pdf>
7. Berend T. Iván – Szuhay Miklós: A tőkés gazdaság története Magyarországon 1848-1944

Animációk:

AZ ÁLLAM GAZDASÁGI SZEREPVÁLLALÁSA

1.

A feladat az adózás témaköréhez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/6

- A) „...határozván elrendeltük és parancsoljuk, hogy minden megyében, minden egyes kapu után, amelyen szénával vagy gabonával megrakott szekér képes befordulni vagy azon át kijönni –, lakjék bár ugyanazon kapu mögött, illetve kapuval rendelkező telken három vagy négy, vagy ennél több ember, hacsak nem annyira szűkölködő és szegény, hogy azt sem képes megfizetni, ... a kiadás megtörténte után 15 napon belül 18 dénárt a kamarák ispánjának a kezéhez kell szolgáltatni és fizetni.”

(Részlet az 1342. évi dekrétumból - <https://ado.hu/ado/adorendszert-valtott-karoly-robert/>)

- B) „Nemkülönb a fizetés portánként legyen, mégpedig úgy, hogy ha egy egész telken vagy ülésen – hozzáértve azt a földet, amely ehhez a telekhez tartozik – egy portán belül csak egy család lakik, az fizessen 20 dénárt. Ha pedig ketten kapnának egy telket..., mindkettőjük fizessen egy... porta szerint. Az pedig, akinek egymagának van két vagy több teleknyi földje, fizessen két vagy több portának megfelelően.”

(Részlet az 1467. évi dekrétumból - https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatasi/erettsegi/feladatok/2011tavasz/e_tort_11maj_fl.pdf)

- C) „Magyarországon a magánszemélyek a jövedelmükből a közterhekhez való hozzájárulás alkotmányos kötelezettségének e törvény rendelkezései szerint tesznek eleget... E törvény célja az arányosság és a méltányosság elvének érvényesítésével az állami feladatok ellátásához szükséges adóbevétel biztosítása, kivételesen egyes társadalmi, gazdasági célok megvalósulásának elősegítése... A magánszemély minden jövedelme adóköteles. Ettől eltérő szabályt, az adóból kedvezményt a kivételes célok érdekében – e törvény alapelveinek figyelembevételével – csak törvény állapíthat meg...”

(Részlet az 1995. évi 142. törvényből - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=24312.360723)

- a) Az adófajták megnevezéséhez párosítsa a megfelelő jogszabályrészletet és képet! Írja az üres cellákba a megfelelő forrás betűjelét!

Adófajta neve	Jogszabály betűjele
Füstpénz	☐
Kapuadó	☐
Személyi jövedelemadó	☐

- b) Sorolja be az A), B) és C) pontokban szereplő adókat az alábbi két adócsoporthoz tartozó adók betűjelét! Adja meg a megfelelő adócsoporthoz tartozó adók betűjelét!

Vagyoni típusú adó

.....

Jövedelem típusú adó

.....

2.

A feladat az adózás témaköréhez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/17

„1. § Az e törvény alapján megfizetett általános forgalmi adó az államháztartás központi kormányzata költségvetésének bevétele.

2. § E törvény alapján adót kell fizetni:

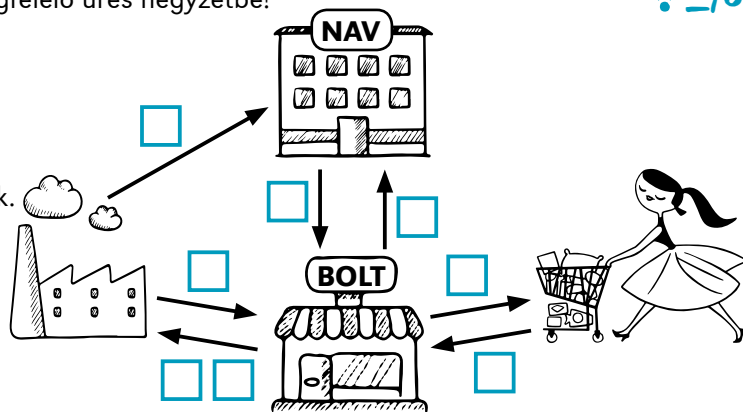
- adóalany által – ilyen minőségében – belföldön és ellenérték fejében teljesített termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása,
- terméknek az Európai Közösségen belüli egyes, belföldön és ellenérték fejében teljesített beszerzése és
- termék importja után.”

(Részlet a 2007. évi CXCVII. általános forgalmi adóról szóló törvényből - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=111467.357208)

a) A termék és pénzmozgások sorszámaát írja a megfelelő üres négyzetbe!

Wi-Fi _/8

1. Termék áramlása.
2. Termék beszerzési árának kifizetése a gyártónak általános forgalmi adó nélkül.
3. Termék beszerzési ára fölött lévő általános forgalmi adó kifizetése a termék gyártójának.
4. Fogyasztói ár kifizetése, amely az általános forgalmi adót is tartalmazza.
5. Általános forgalmi adó befizetése az államnak.
6. Általános forgalmi adó visszaigénylése az államtól.

b) Egészítse ki a hiányos mondatokat a megadott kifejezésekkel! Minden kifejezést csak egyszer használjon fel!

Wi-Fi _/6

befolyásolja, benne van, megkapják, nem befolyásolja, nem igényelhetik vissza, visszaigényelhetik

1. A vállalatok nyereségét vagy veszteségét az általános forgalmi adó, mert az államnak fizetett általános forgalmi adót a vevőiktől, és amit a szállítóiknak kifizetnek, azt az adóhatóságtól.
2. A háztartások anyagi helyzetét az általános forgalmi adó, mert a fogyasztói árban az általános forgalmi adó, és ők ezt az adóhatóságtól.

c) Az általános forgalmi adóról szóló törvényrészlet alapján döntsön az alábbi állítások igazságtartalmáról! Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

Wi-Fi _/3

Állítás	Igaz	Hamis
Magyarországon általános forgalmi adót kell fizetni a külföldről behozott termékek után.	☐	☐
Magyarországon általános forgalmi adót kell fizetni a külföldre eladott termékek után.	☐	☐
Az önkormányzatok fontos bevételi forrása az általános forgalmi adó.	☐	☐

3.

A feladat az adózás témaköréhez kapcsolódik.

összesen: _/7

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

- A) Olyan adófajta, amelyet a végső fogyasztó fizet meg a termék árában, de a terméket értékesítő vállalat fizeti be az államkasszába. Magyarországon 27, 18, vagy 5 százalék a mértéke.
- B) A vagyonadók egyik fajtája, amelyet fizethet a vállalat és a háztartás is, amennyiben rendelkezik lakással vagy egyéb ingatlantulajdonnal. Magyarországon az önkormányzatok vethetik ki, de nem mindegyik él ezzel a jogával.
- C) A háztartások tagjait terheli ez az adófajta, amelyet pénzbevételeik alapján kell megfizetniük. Bizonyos csoportok kedvezményeket kaphatnak, így például a gyermeket nevelők és az első házaspár.

a) Társítsa az adófajták megnevezéséhez a meghatározásokat! Írja az üres cellákba a megfelelő forrás betűjelét!

Wi-Fi _/3

Adófajta neve	Meghatározás betűjele
Általános forgalmi adó	☐
Személyi jövedelemadó	☐
Építményadó	☐

- b) A felsorolt termékek közül csak egynek van kedvezményes – 27 százaléknál alacsonyabb – általános forgalmi *adó* kulcsa? Karikázza be ennek a sorszámát! _/1
1. Prémium kategóriás személygépkocsi
 2. Pármai sonka
 3. Gyógyszerek
- c) A felsorolt adófajták egyikét az önkormányzatok vetik ki, és az ott lakók az önkormányzatnak fizetik be. Karikázza be ennek az adónak a sorszámát! _/1
1. Általános forgalmi adó
 2. Gépjárműadó
 3. Kisadózó vállalkozások tételes adója (KATA)
- d) Egészítse ki a hiányos mondatokat a következő szavak felhasználásával! Nem kell minden szót felhasználni, az üres helyekre csak egy-egy szót írjon. _/2
- felajánlása, kormány, kötelezettsége, parlament**
- Az *adó* a háztartások és a vállalatok fizetési az állam felé. A központi költségvetésbe egy év alatt befizetendő adók felhasználásáról a dönt az előző év december 15-ig.

4.

A feladat az adózás témaköréhez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/8

„1. § (1) Az Országgyűlés az államháztartás... 2019. évi

a) bevételi főösszegét 19 580 364,6 millió forintban,

b) kiadási főösszegét 20 578 798,5 millió forintban, állapítja meg.”

(Részlet a 2018. évi L. Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló törvényből - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=209695.357552)

- a) Mi jellemzi az államháztartás 2019. évi egyenlegét? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! _/1
1. Költségvetési többlet
 2. Költségvetési hiány
 3. Kiegyensúlyozott költségvetés
- b) Mekkora különbség van a bevételi és a kiadási főösszeg között? Karikázza be a helyes választ sorszámát! _/1
1. Közel 998,5 milliárd forint
 2. Közel 998,5 millió forint
 3. Közel 998,5 ezer forint
- c) A felsorolt tételekről döntse el, hogy azok az állami költségvetés bevételi vagy kiadási oldalát képezik! Tegyen X jelet a megfelelő cellába! _/5

	Bevétel	Kiadás
1. Nyugdíjjárulék	☐	☐
2. Nyugdíj	☐	☐
3. Katonák fizetése	☐	☐
4. Általános forgalmi adó	☐	☐
5. Útlevel igénylésének illetéke	☐	☐

- d) Ki terjeszti be a Parlamentnek a központi költségvetésről szóló törvényt? Húzza alá a helyes választ! _/1

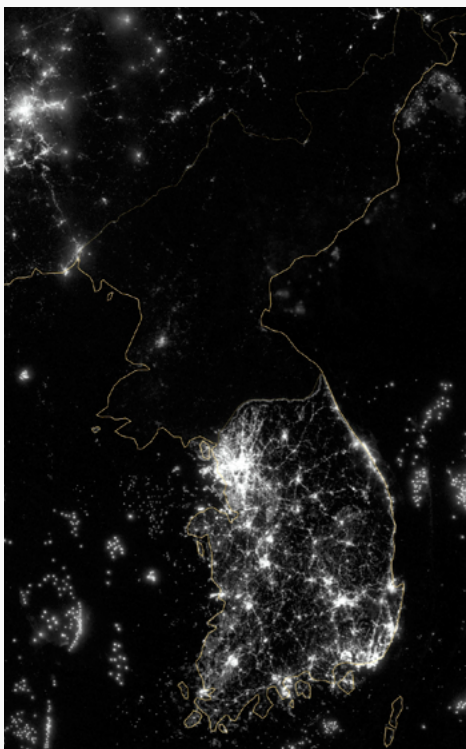
Magyar Nemzeti Bank elnöke

miniszterelnök

pénzügyminiszter

5.

A feladat az állam allokációs szerepkörével kapcsolatos.
Oldja meg a feladatot a forrás és ismereti segítségével!

 _/4

A Koreai-félsziget éjszakai műholdfelvétele

A forrás és ismeretei alapján döntson az alábbi állítások igazságtartalmáról!

Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

Állítás	Igaz	Hamis
1. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság állami intézményeinek rendelkezésére álló pénzügyi források szűkösebbek, mint a Koreai Köztársaság pénzügyi forrásai.	☐	☐
2. A Koreai Köztársaságban a rosszabb közbiztonság miatt volt szükség a közvilágítás kiépítésére.	☐	☐
3. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban a honvédelem és a hadsereg fejlesztése prioritást élvez a közösségi infrastruktúrával szemben.	☐	☐
4. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság központi tervutasításos gazdálkodásában nem a valós piaci igények és szükségletek, hanem az állam határozza meg a fejlesztési irányokat.	☐	☐

6.

A feladat a nyugdíjrendszerrel kapcsolatos.
Oldja meg a feladatot a források és ismeretei segítségével!

 _/4

A nyugdíj libikóka
Magyarországon

Múlt

JÁRULÉK
FIZETŐK

NYUGDÍJASOK

Jelen

JÁRULÉK
FIZETŐK

NYUGDÍJASOK

Jövő

JÁRULÉK
FIZETŐK

NYUGDÍJASOK

Milyen lehetőségei vannak a kormánynak, hogy a megváltozott demográfiai körülmények között is elegendő legyen a nyugdíjfizetési kötelezettségeinek? Karikázza be a helyes választ!

1. Megemeli a nyugdíjjárulékot.
2. Átcsoportosítja a költségvetési kiadásokat.
3. Csökkenti a nyugdíjkorhatárt.
4. Emeli a nyugdíjkorhatárt.
5. Felfüggeszti a nyugdíjak kifizetését.
6. Csökkenti a nyugdíjak reálértékét.

7.

A feladat a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi szabályozó szerepéhez kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/10

- A) „A pénzügyi stabilitás olyan állapot, amelyben a pénzügyi rendszer, azaz a kulcsfontosságú pénzügyi piacok és a pénzügyi intézményrendszer ellenálló a gazdasági sokkokkal szemben, és képes zökkenőmentesen ellátni alapvető funkcióit: a pénzügyi források közvetítését, a kockázatok kezelését és a fizetési forgalom lebonyolítását.”
(A Magyar Nemzeti Bank a pénzügyi stabilitásról - <https://www.mnb.hu/penzugyi-stabilitas/a-penzugyi-stabilitas-fogalma>)

- B) „A Magyar Nemzeti Bank... a jegybanktörvény alapján folyamatos felügyeletet gyakorol... Ennek keretében... figyelemmel kíséri a pénz- és tőkepiaci intézmények, bankok, pénztárak, biztosítók tevékenységét, szükség esetén pedig intézkedéseket hoz. A felügyelés célja a kockázatok időben történő felismerése és megfelelő kezelése, elkerülendő, hogy azok veszélyeztessék a rendszer stabilitását és a pénzügyi közvetítő rendszerbe vetett bizalmat. Az MNB ellenőrzi a pénzügyi intézmények a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos tevékenységét...

Az MNB fellép pénzügyi szolgáltatásokat igénybevevő fogyasztók jogai érdekében, a szolgáltatókat felelős, tisztességes magatartás irányába tereli. A fogyasztók számára hátrányos jelenségeket a lehető leggyorsabban azonosítja, és azok okainak feltárására, megszüntetésére koncentrál, ezáltal is megelőzve azok ismételt kialakulását.”

(A Magyar Nemzeti Bank a saját felügyeleti szerepköréről - <https://www.mnb.hu/felugyelet/felugyeleti-keretrendszer>)

- a) Melyek a pénzügyi rendszer alapvető funkciói? A felsorolásból válassza ki a helyes elemeket, és karikázza be azok sorszámát! _/3

1. Bankszámlák nyilvántartása.
2. Fizetési forgalom lebonyolítása.
3. Hitelek kihelyezése.
4. Kockázatok kezelése.
5. Pénzügyi források közvetítése.

- b) Ellátja-e a Magyar Nemzeti Bank a felsorolásban szereplő funkciókat? Tegyen X jelet a megfelelő cellába! _/5

Állítás	Igen	Nem
1. fogyasztóvédelmi funkció	☐	☐
2. rendvédelmi funkció	☐	☐
3. terrorellenes funkció	☐	☐
4. felügyeleti funkció	☐	☐
5. pénzmosási funkció	☐	☐

- c) Az alábbiak közül karikázza be a két tőkepiaci szervezet sorszámát! _/2

1. Nyugdíjpénztár
2. Államkincstár
3. Kereskedelmi bank

8.

A feladat a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi szabályozó szerepéhez kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/13

„4. § (1) A Magyar Nemzeti Bank (MNB) meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát.

(2) Az MNB jogosult Magyarország hivatalos pénznemében bankjegy- és érmekibocsátásra. Az MNB által Magyarország hivatalos pénznemében kibocsátott bankjegy és érme – ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is – Magyarország törvényes fizetőeszköze.

(3) Az MNB a magyar gazdaság külső stabilitásának megőrzése érdekében hivatalos deviza- és aranytartálékot képez, és kezeli azt.

(9) Az MNB ellátja pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét.

(10) Az MNB – a Pénzügyi Békéltető Testület útján – ellátja a fogyasztó és pénzügyi szervezetek vagy személyek között létrejött vitás ügyek bírósági eljárásán kívüli rendezését.”

(2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról - http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=163468.367005)

a) Egészítse ki a hiányos mondatokat!

1. Magyarország hivatalos pénzneme a, amelyet készpénz formájában a bocsájthat ki.
2. Az emlékbankjegyek és emlékérmék szintén Magyarország törvényes
3. Deviza- és aranytartálékot azért kell képezni, hogy a magyar gazdaság megőrizhesse
4. A vitás pénzügyi kérdéseket, a bírósági eljárást mellőzve a rendezi.

b) Írja a pénzügypolitikai intézkedések sorszámát a megfelelő cellába!

1. A pénzmenyiség szintjének meghatározása.
2. Az állami költségvetés egyensúlyának biztosítása.
3. A kamatszint befolyásolása.
4. Az árstabilitás biztosítása.
5. A vámok mértékének meghatározása

Monetáris politika

Fiskális politika

c) A forrás és ismeretei alapján döntsön az alábbi állítások igazságtartalmáról! Tegyén X jelet a megfelelő cellába!

Állítás	Igaz	Hamis
Magyarországon a forintot minden üzlet köteles elfogadni, de nem tiltott az euróval való fizetés sem.	☐	☐
A pénzügyi közvetítőrendszer fontos részei a kereskedelmi bankok.	☐	☐
A biztosító társaságok nem részei a pénzügyi közvetítőrendszernek.	☐	☐

9.

A feladat az állam gazdasági szabályozó szerepéhez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatot a források és ismeretei segítségével!

- A)** Az állam „az adórendszer segítségével jövedelmet von el a gazdaság szereplőitől, és ebből transfereket (ellenszolgáltatás nélküli jövedelmet) juttat más szereplőknek. A jövedelem elvonás mértéke igazodik a jövedelemtermelő képességhez. A magasabb jövedelemmel rendelkező szereplők nagyobb mértékben, míg az alacsonyabb jövedelműek kisebb mértékben járulnak hozzá a közkiadásokhoz.”
- B)** „A piac önszabályozó szerepe ellenére a gazdaság teljesítménye folyamatosan ingadozik. Munkanélküliség, infláció, gazdasági visszaesés, deficit kísérheti működését. Ezek ellensúlyozása, kezelése szükséges, amelyet az állam biztosíthat.”
- C)** „Mindazokat az állami tevékenységeket foglalja magában, amelyek a gazdaságban megtermelt termékek és szolgáltatások mennyiségére, összetételére, minőségére hatnak. Ennek keretében többek között az állam közjavakat termel vagy termeltet, kezeli a külső hatásokat, támogatja például az útépitést, vagy a tömegközlekedést.”

(Iránytű a pénzügyekhez Merényi Zsuzsanna - Vasné Botár Ágnes - Fritz Sepúlveda Pablo Arnoldo, Könyvtárellátó Kiadó, 2016.)

Az állam gazdasági feladataihoz társítsa a meghatározásokat!

Írja a források betűjelét a megfelelő cellába!

Gazdasági feladat megnevezése Meghatározás betűjele

Stabilizációs feladat

☐

Allokációs feladat

☐

Redistribúciós feladat

☐

10.

A feladat a jegybank pénzügyi szabályozó szerepéhez kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/3

A)

Hónap	Infláció (%)
1945. július	80
1945. augusztus	63
1945. szeptember	122
1945. október	541
1945. november	434
1945. december	196
1946. január	88
1946. február	n.a.
1946. március	330
1946. április	n.a.
1946. május	30 570
1946. június	28 millió
1946. július	12 952 trillió

B.)

- a) Hogy nevezzük azt a jelenséget, amely a pengőt jellemezte 1945 őszétől? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! Csak egyet, a legjellemzőbbet válassza ki!

_/1

- defláció
- kúszó infláció
- vágtató infláció
- hiperinfláció

- b) A pénzügyi rendszer melyik szereplőjének feladata az árstabilitás biztosítása? Egyetlen szóval válaszoljon!

_/1

.....

- c) A B) betűjelű forrásban ábrázolt új pénz mikor került forgalomba? Karikázza be a helyes válasz betűjelét!

_/1

1946. július 30.
1946. augusztus 1.
1946. október 1.

11.

A feladat a monetáris politika témaköréhez kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/7

Monetáris politika a gazdaságpolitika egyik típusa, amely a gazdaságban forgó pénzmennyiség mértékével próbálja meg befolyásolni a gazdasági folyamatokat. A monetáris politikát a jegybankok gyakorolják.

Két altípust lehet elkülöníteni:

- expanzív monetáris politika: növelik a forgalomban lévő pénz mennyiségét.
- restriktív monetáris politika: csökkentik a forgalomban lévő pénz mennyiségét.

(Az Ecopedia Monetáris politika címszava - <http://ecopedia.hu/monetaris-politika>)

- a) A felsorolt gazdasági helyzetekben melyik típus alkalmazása a célravezető? Tegyén X jelet a megfelelő cellába!

_/4

Gazdasági helyzet

Expanzív Restriktív

1. Az 1929–33-as világgazdasági válság idején a túltermelés a jellemző.

☐
☐

2. 1994-ben a délszláv háború idején Jugoszláviában vágtató infláció van.

☐
☐

3. A 2010-es évek elején, Magyarországon élénkíteni szeretnék a gazdaságot a növekedés érdekében.

☐
☐

4. Az 1973-as olajárrobbanás árszínvonal növekedést váltott ki.

☐
☐

b) A felsorolásból válassza ki azokat a megoldásokat, amelyek hatására a gazdaság szereplői könnyebben juthatnak pénzhez, és ezért a forgalomban lévő pénzmennyiség növekedéséhez vezethetnek! Karikázza be a helyes megoldások sorszámait!

📶 _/3

1. Kamatcsökkentés.	4. Pénz otthon tartása.
2. Tartalékráta növelése.	5. Hitelezés bővítése.
3. Külföldről történő hitelfelvétel.	6. Deficitese állami költségvetés elfogadása.

12.

A feladat a fiskális (költségvetési) politika témaköréhez kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/5

A közkiadások alakulása történelmi perspektívában (az államháztartási kiadások a GDP százalékában)

Év	Ausztria	USA	Németország	Svédország	Magyarország
1870		3,9	10,0	5,7	
1913		1,8	14,8	6,3	
1920	14,7	7,0	25,0	8,1	
1937	15,2	8,6	42,4	10,4	
1960	35,7	27,0	32,4	31,0	
1980	48,1	31,8	47,9	60,1	
1990	48,5	33,6	43,8	56,2	60,2
2000	51,4	32,5	44,5	57,4	47,7
2005	49,4	34,5	46,7	56,2	50,6
2006	49,4	36,5	45,3	54,3	51,9
2007	48,4	37,4	43,8	52,7	49,8

a) Mivel magyarázható a németországi közkiadások kiugróan magas aránya 1937-ben? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

📶 _/1

- A fegyverkezésre fordított kiadásokkal és az NSDAP tömegbázisát biztosítani hivatott szociálpolitikával.
- A német nyugdíj- és egészségbiztosítási rendszer kivételesen széleskörű ellátásaival.
- A két korábbi német gyarmat, Togo és Kamerun támogatásával, hogy Németország megvehesse a lábát Afrikában.

b) Döntsen az alábbi állítások igazságtartalmáról!
Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

📶 _/4

Állítás	Igaz	Hamis
1. A jóléti államokban jellemzően magas a közkiadások aránya.	☐	☐
2. A liberális gazdaságpolitika alapvető eleme a közkiadások magas aránya.	☐	☐
3. A második világháborút követően az állam kilépett az „éjjeliőr” szerepköréből.	☐	☐
4. A skandináv és a nyugat-európai jóléti modell folyamatosan távolodik egymástól.	☐	☐

A feladat a fiskális (kötségvetési) politika témaköréhez kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

összesen: _/6

A) Az Ecopedia Fiskális politika címszava

„Fiskális politika, más néven költségvetési politika, a gazdaságpolitika egyik eszköze, melyet rendszerint az állam gyakorol. Részt képezi az adóztatás, a közkiadások és az államadósság tervezése és kezelése. A fiskális gazdaságpolitika alapvető célja, hogy a gazdasági élet ciklikusságának (fellendülés, recesszió) hatásait bizonyos keretek közé szorítsa. További célok közé tartozik a munkanélküliség megfelelő szinten tartása, válság esetén pótlólagos kereslet generálása a kiesett kereslet helyére.

Eszközei:

- Recesszióban: adók csökkentése, újabb állami projektek indítása.
- Fellendülés esetén: adók emelése, közkiadások csökkentése.”

(<http://ecopedia.hu/fiskalis-politika>)

B) A 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról

„28. § (1) Magyarországon minden természetes személy, jogi személy és más jogalany

a) adó, járulék, hozzájárulás, vagyonszerzési illeték, pótlék vagy más hasonló – az állam közvetlen ellenszolgáltatása nélküli – rendszeres vagy rendkívüli fizetési kötelezettség, továbbá

b) az állami közhatalom birtokában nyújtható szolgáltatásért, eljárásért fizetendő felügyeleti díj, eljárási és felügyeleti illeték, igazgatási szolgáltatási díj, pótdíj teljesítésével járul hozzá a közös szükségletek fedezetéhez.

(2) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, az állam részére forintban kell teljesíteni az (1) bekezdés szerinti fizetési kötelezettséget.”

(<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100194.TV>)

a) Magyarország történetének melyik korszakában vált központi kérdéssé a közteherviselés?

.....

_/1

b) A felsorolásból válassza ki azt az adót, amely amellet, hogy az állam bevételeit növeli, az egészségesebb életmódra is ösztönöz! Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

_/1

1. Gépjárműadó
2. Népegészségügyi termékadó, népszerű nevén: chipsadó.
3. Személyi jövedelemadó

c) A források és ismeretei alapján döntsön az alábbi állítások igazságtartalmáról!
Tegyen X jelet a megfelelő cellába!

_/4

Állítás	Igaz	Hamis
1. A fiskális gazdaságpolitika a munkanélküliséget nem tartja fontosnak.	☐	☐
2. A közterheket az állampolgárok és a vállalatok kizárólag forintban fizethetik.	☐	☐
3. A fiskális politikában az államadósság alakulása központi kérdés.	☐	☐
4. Recesszió idején az állam vásárlásai enyhíthetik a válság negatív hatásait.	☐	☐

Források:

5. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/Korean_peninsula_at_night_%282012%29.jpg
10. A) Botos János: A pengő megsemmisülése, a forint születése, 1938–1946 in. Múltunk 2016/1.
10. B) Magánygyűjteményből
12. Az állam célszerű gazdasági szerepvállalása ÁSZ, 2009.

Animációk:

Az államháztartás

Az állami költségvetés
kiadásai és forrásai

MUNKAPIAC, MUNKAJOG

középszint

1.

A feladat a munkaviszony létrejöttéhez, és a munkaszerződéshez kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

összesen: _/14

- a) Állapítsa meg, kinek a nevét kellene beírni a fiktív munkaszerződésekbe! Ahol / jellel elválasztott alternatívákat talál, a munkaszerződés végén található dátum alapján húzza alá a helyes megoldást!

_/6

Munkaszerződés

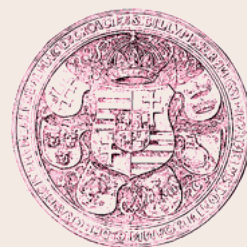
Amely létrejött egyrészről I. Ferdinánd (székhelye: **Bécs/Buda**, képviseli: Ujlaki Ferenc **királyi helytartó/kormányzó**) mint munkáltató (a továbbiakban: Munkáltató),

másrészről, (születés kori neve: u.a., anyja neve: Cékei Zsófia, lakhelye: Egri vár, születési hely és idő: 1502 körül, helye nem ismert, TAJ-száma: nincs, adóazonosító száma: nincs, bankszámla-száma: nincs) mint munkavállaló (a továbbiakban: Munkavállaló)

között alulírott napon és helyen az alábbi feltételek szerint:

1. Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a Munkáltató a Munkavállalót 1548. év augusztus hó 24. napjától kezdődő határozatlan időtartamú munkajogviszony keretében foglalkoztatja a jelen munkaszerződésben foglaltak szerint.
2. A Munkavállaló munkaköre: várkapitány
3. A Munkavállaló alaphére évi bruttó **600 Ft/pengő**. A Munkáltató a Munkavállaló munkabérét készpénzben köteles megfizetni.
4. A Munkavállaló munkahelye: Egri vár
5. Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a Munkáltató a Munkavállalót az általános teljes napi munkaidőben foglalkoztatja. A Munkavállaló munkaideje változó, az a várható **török / német** ostromtól függ.
6. Szerződő felek próbaidőt nem kötnek ki.
7. A Munkáltató tájékoztatja a Munkavállalót arról, hogy személyes adatait a munkaviszonyból eredő, illetőleg ahhoz kapcsolódó jogszabályi kötelezettségei teljesítése érdekében a **Hármaskönyv (Tripartitum)/ Aranybulla** rendelkezései szerint kezeli. A Munkáltató a Munkavállalóra vonatkozó tény, adatot, véleményt harmadik személlyel csak törvényben meghatározott esetben, vagy a Munkavállaló hozzájárulása alapján közölhet.
8. A jelen munkaszerződésben nem szabályozott kérdésekben Werbőczy István Hármaskönyvének (Tripartitum) rendelkezései az irányadóak.
9. Szerződő felek a jelen munkaszerződést elolvasást követően mint akaratukkal mindenben megegyezőt, helybenhagyólag írták alá.

Kelt, Bécsben, 1548. július hó.

- b) Melyek a jelenkori munkaszerződések kötelező, a munkaviszony szempontjából lényeges tartalmi elemei? Adja meg ezeknek az elemeknek sorszámát a fenti munkaszerződésből!

_/3

.....

- c) Melyik a munkaszerződésnek az a pontja, amely a munkavállaló személyiségi jogait védi? Adja meg ennek a számát a fenti munkaszerződésből!

_/1

.....

d) Próbaidő kikötése esetén mennyi lehet a próbaidő leghosszabb időtartama? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

📶 _/1

1. 1 hónap
2. 2 hónap
3. 3 hónap

e) Mely állítások igazak a próbaidőre? Karikázza be a három helyes állítás sorszámát!

📶 _/3

1. A próbaidőre nem jár munkabér a munkavállalónak.
2. A próbaidőre csak az alpbér adható, pótlék még nem jár a munkavállalónak.
3. A próbaidő alatt a munkavállaló bármikor felmondhat.
4. A próbaidő alatt is a munkaszerződésben meghatározott illetmény jár a munkavállalónak.
5. A próbaidő alatt a felmondást a munkáltatónak indokolnia kell.
6. A próbaidő alatt a felmondást a munkáltatónak nem kell indokolnia.

2.

A feladat a munkaerőpiac alapfogalmaival kapcsolatos. Párosítsa össze a fogalmakat a megfelelő definíciókkal! Írja a definíciók után a megfelelő fogalom betűjelét!

📶 _/4

- A) Munkabér
- B) Munkaerő
- C) Teljesítménybér
- D) Órabér

Definíció	Betűjel
1. A munkavégzés intenzitásához és minőségéhez kötött bérforma.	☐
2. A munkavállaló munkavégző képességének felhasználásáért fizetett díj.	☐
3. A munkavégzés időbeliségéhez kötött díjazás.	☐
4. A munkavállaló munkavégző képessége, fizikai, szellemi és érzelmi kvalitásainak összessége.	☐

3.

A feladat a munkaviszony megszűnéséhez kapcsolódik.

összesen: _/6

Olvassa el A munka törvénykönyvéből idézett részletet, majd a forrás és ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!

„A felmondási idő harminc nap.

A munkáltató felmondása esetén a felmondási idő a munkáltatónál munkaviszonyban töltött

- három év után öt nappal,
- öt év után tizenöt nappal,
- nyolc év után húsz nappal,
- tíz év után huszonöt nappal,
- tizenöt év után harminc nappal,
- tizennyolc év után negyven nappal,
- húsz év után hatvan nappal meghosszabbodik.”

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200001.TV>

- a) Mennyi a felmondási ideje annak a munkavállalónak, aki két éve van munkaviszonyban a munkáltatónál?

_ /3

.....

három éve és egy napja van munkaviszonyban a munkáltatónál?

.....

tizenhat éve van munkaviszonyban a munkáltatónál?

.....

huszonöt éve van munkaviszonyban a munkáltatónál?

.....

- b) Hogyan mondhatja föl a munkáltató a munkaszerződést? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

_ /1

1. Csak szóban.
2. Döntése szerint írásban vagy szóban.
3. Csak írásban.

- c) Hogyan mondhatja föl a munkavállaló a munkaszerződést? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

_ /1

1. Csak szóban.
2. Döntése szerint írásban vagy szóban.
3. Csak írásban.

- d) Melyik fél köteles a felmondást megindokolni? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

_ /1

1. A munkáltató.
2. A munkavállaló.
3. Mindkettő.

4.

A feladat a munkaviszonyban álló munkavállaló bérezésével kapcsolatos.

összesen: **17**

Olvassa el A munka törvénykönyvéből idézett részletet – A) jelű forrás –, majd a Wikipédiából vett idézetet – B) jelű forrás –, és válaszoljon a kérdésekre!

A) „136. § (2) Az alaphért időbérben kell megállapítani.

(3) A havi alaphér meghatározott időszakra járó részének számításánál a havi alaphérnek a hónapban irányadó általános munkarend szerinti egy órára eső összegét szorozni kell az adott időszakra eső általános munkarend szerinti teljesítendő órák számával.”

(<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200001.TV>)

B) „Szokásos a megkülönböztetés a nominálbér és a reálbér fogalmai között. A nominálbér pénzben kifejezett munkabér, függetlenül annak vásárlóértékétől. A reálbér ezzel szemben a nominálbér inflációval kiigazított szintje, azaz a termékeknek és szolgáltatásoknak az a mennyisége, ami a bérből megvásárolható.

A bérterhelő állami elvonások, közterhek alapján beszélhetünk nettó és bruttó bérről.

A nettó bér a munkavállaló által kézhez kapott és elkölthető jövedelem.

A bruttó bér a nettó bér és az azt terhelő személyi jövedelemadó valamint a munkavállaló által fizetett járulékok együttes összege. A munkáltató elvileg ezt a pénzt fizeti ki a munkavállalónak, a gyakorlatban azonban a munkavállalói közterhek levonása sokszor automatikusan megtörténik, mert a munkáltatókat könnyebb hatóságilag ellenőrizni.

A teljes bérköltség a bruttó bér és a munkáltató által fizetett járulékok együttes összege. A munkaadónak ennyibe kerül a munkavállaló foglalkoztatása.”

(<https://hu.wikipedia.org/wiki/Munkab%C3%A9r>)

a) Mennyi munkabér illeti azt a dolgozót, aki március 13-án, szerdán állt munkába, csak a munkanapokon dolgozik napi nyolc órás munkaidőben, az alaphére 372 000 forint, és semmilyen egyéb juttatásban nem részesül? A húsvét áprilisban lesz. Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1

1. 216 000 forint
2. 223 200 forint
3. 246 400 forint

b) Az alábbi élethelyzetek a bér különböző formáira utalnak. Írja az egyes leírások sorszámát a táblázat megfelelő cellájába!

16

1. A banktól kapott sms, amely közli, hogy megérkezett a számlámra a bér.
2. Ha négy hónapon keresztül félreteszem az összes fizetésem, vehetek egy mopedet.
3. A munkáltató által a bérek után fizetett adók és járulékok alapja.
4. Ebből kapja a még tanuló gyermek a zsebpénzt.
5. Ha semmit nem vonnának le a fizetésemből, három hónap alatt meglenne a moped ára.
6. A bérfizetéskor megkapott fizetési jegyzéken szereplő legmagasabb összeg.

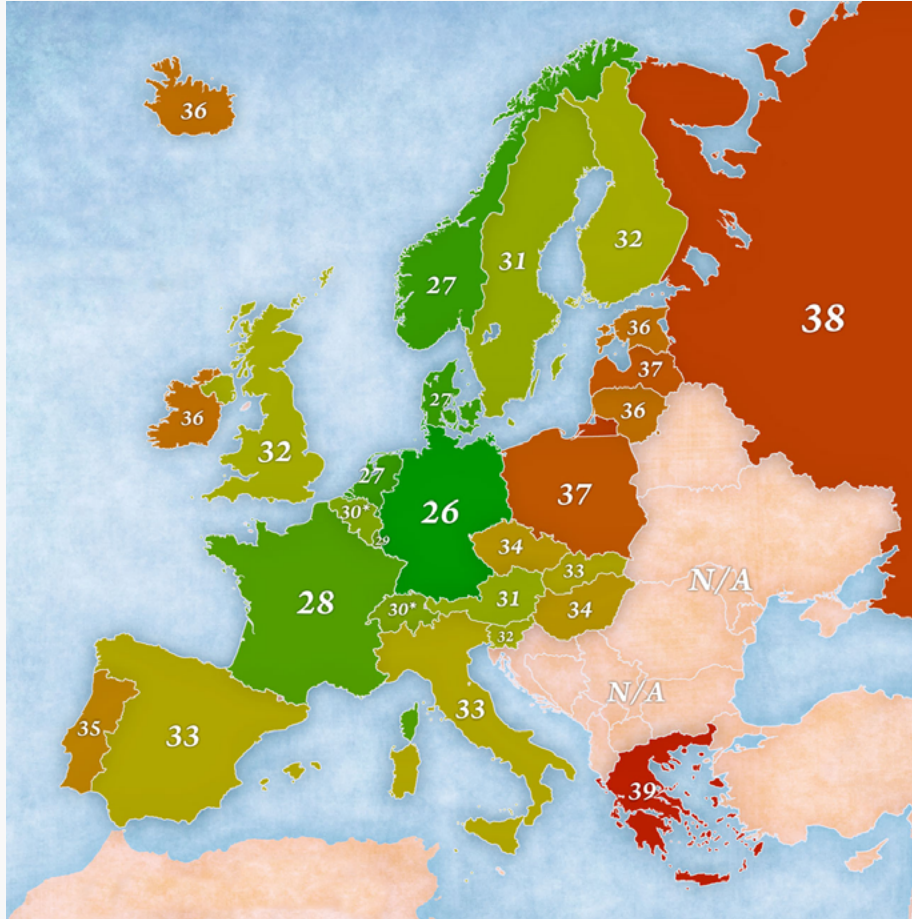
	Bruttó bér	Nettó bér
Nominálbér		
Reálbér		

S.

**A feladat a munkaviszonyban álló munkavállaló munkaidejével kapcsolatos.
A források és ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!**

összesen: 5

A munkavégzéssel töltött órák átlagos száma Európa néhány országában 2015-ben (óra/fő/hét)

- a)** Melyik Európai Unió tagállamban a legmagasabb az átlagos heti munkaidő?
.....
- b)** Melyik Európai Unió tagállamban a legalacsonyabb az átlagos heti munkaidő?
.....
- c)** Milyen okokra vezethetők vissza a munkával töltött időben mutatkozó különbségek?
Karikázza be a három helyes válasz sorszámát!

1. Ahol több időt töltenek munkával, ott az emberek jobban szeretnek dolgozni.
2. Ahol a reálbérek alacsonyabbak, ott általában több időt töltenek munkával az emberek, hogy magasabb életszínvonalon élhessenek.
3. Az alacsonyabb munkatermelékenység általában együtt jár a munkaórák magasabb számával.
4. A magasabb munkatermelékenység általában együtt jár a munkaórák magasabb számával.
5. Ahol erős a szakszervezeti mozgalom, ott általában alacsonyabb a heti munkával töltött átlagos idő.

6.

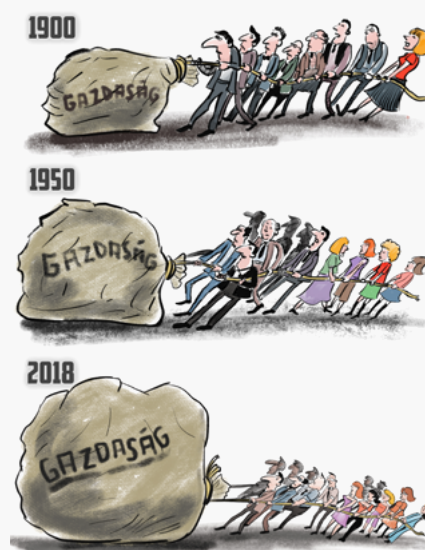
A feladat a nemek gazdasági szerep- és munkavállalásával kapcsolatos.
A források és saját ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!

A)

Karikatúra 1872-ből

B)

Karikatúra 2018-ból

a) Mire utal az A) betűjelű forrásban a bírónő gyermekének jelenléte a pulpitus mellett?
Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. A gyerekek utánzási képességére.
2. A nők elsődleges és mindenek feletti anyaszerepére.
3. A XIX. század gyermekközpontúságára.

_ /1

b) A B) betűjelű forrás szerint miért volt szükséges a nők munkába állása?
Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. A XX. század háborúi miatt.
2. A férfiak munkaerejének csökkenése miatt.
3. A gazdasági növekedés kényszere miatt.

_ /1

c) Mutassa be néhány mondatban, hogy miként változott mintegy évszázadnyi idő alatt a nők munkaerő-piaci megítélése a két karikatúra alapján! Miben látja a változás okát?

_ /2

.....

.....

.....

.....

Források:

5. <https://jakubmarian.com/wp-content/uploads/2017/09/number-of-hours-worked-per-week-europe.jpg>
6. A) http://gyermeknevelés.tok.elte.hu/17_1_szam/pub/keri.pdf
6. B) <https://alapblog.hu/az-emberek-vagy-a-szamok-fontosabbak/> A kép szerzője Kustán Roland.

Animációk:

A munkaviszony jogi keretei

A munkabérhez kapcsolódó levonások és legfontosabb társadalmi jövedelmek

Az álláskeresés folyamata

TÁRSADALOM ÉS OKTATÁS

műveltségi terület

1.

A feladat a humán tőke fogalmával kapcsolatos.

összesen: _/4

- a) Karikázza be az alábbiak közül a humán tőkébe való beruházás egyik lehetséges módját! _/1
1. Pénz, anyagi, szellemi jószág befektetése.
 2. Oktatási eszközök bővítése vásárlás, vagy saját fejlesztés útján.
 3. Az oktatás, képzés, hiszen ennek révén növekszik a termelékenység és így a munkaerő munkájának piaci értéke is.
- b) Válassza ki, mely fogalmak tartoznak a humán tőke közvetlen bővítési lehetőségei közé! Karikázza be a három helyes válasz sorszámát! _/3
1. Az élettartam növelése.
 2. Az átlagjövedelem emelése.
 3. Az egészségi állapot javítása.
 4. A vállalkozóknak nyújtott hitelek kamatlábának csökkentése.
 5. A képzettségi szint emelése hatékonyabb oktatással.
 6. A segélyek összegének emelése.

2.

A feladat az állam oktatásban betöltött szerepvállalásával kapcsolatos.
Állítsa párba az egyes fogalmakat azok meghatározásával!
Írja a meghatározás betűjelét a cellába!

 _/4

1. Az iskolai tanulmányok folytatásának kötelező ideje életkorban meghatározva.
2. A gondoskodó állam fogalma, intézkedései.
3. Államilag ellenőrzött alap- és középfokú nevelési-oktatási rendszer.
4. Minden magyar állampolgárnak biztosítja az állam az ingyenes közoktatásban való részvételt.

- a) paternalizmus ☐
- b) tankötelezettség ☐
- c) közoktatás ☐
- d) alanyi jogon járó oktatás ☐

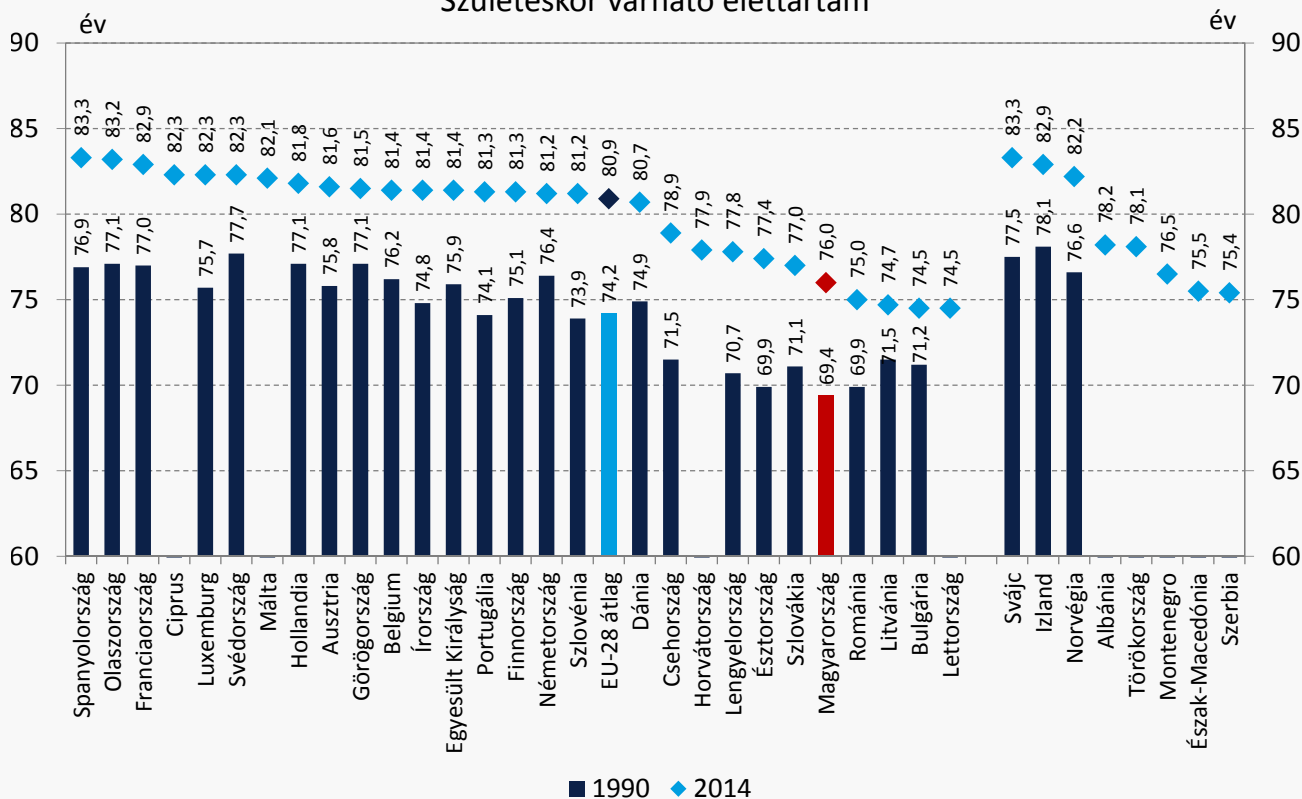
3.

A feladat a humán tőkével kapcsolatos.

A forrás és saját ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

összesen: _/8

Születéskor várható élettartam

a) Hány évvel növekedett hazánkban a várható élettartam 24 év alatt?

_/1

.....

b) Milyen okokkal magyarázható a növekedés? Nevezzen meg kettőt ezek közül!

_/2

-

-

c) Melyik tényező nem bővíti közvetlenül a humán tőkét? Karikázza be a megfelelő sorszámot!

_/1

1. képzettségi szint emelése
2. jó egészségi állapot
3. anyagi jólét
4. hosszú élettartam

d) Melyik két nem Európai Unió tagállam lakosainak várható élettartama között van a legnagyobb különbség?

_/2

.....

e) Nevezzen meg legalább két lehetséges okot a jelentős eltérés magyarázataként!

_/2

-

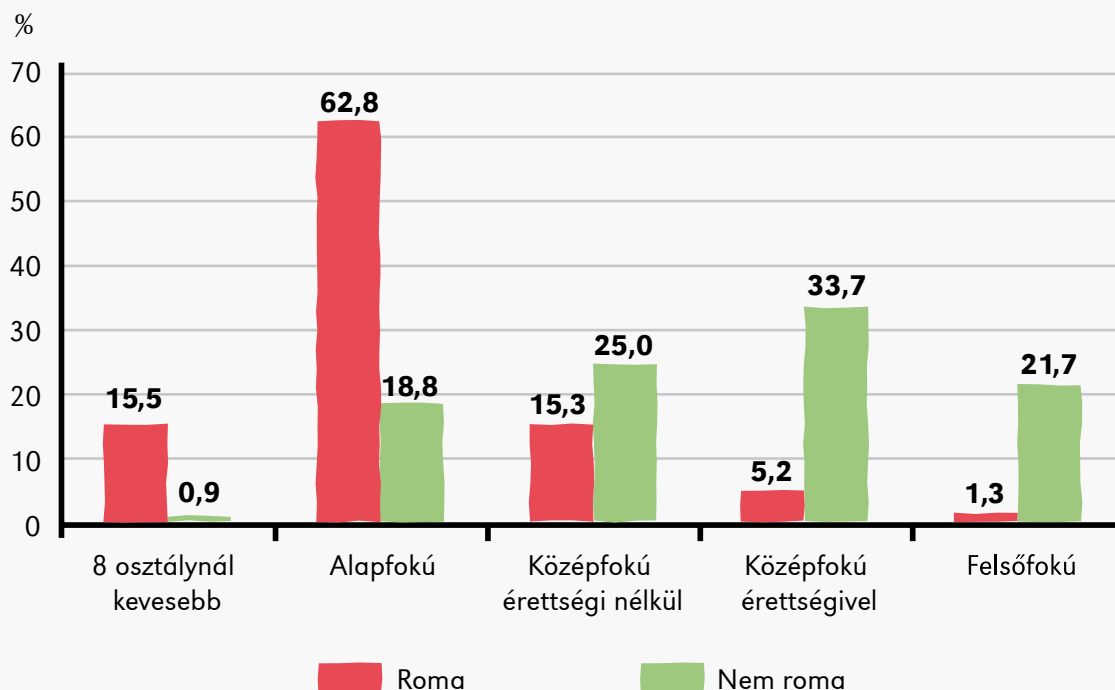
-

4.

A feladat a magyarországi romák iskolázottsági helyzetével kapcsolatos.
A forrás és saját ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

összesen: _/4

A 15-64 éves roma és nem roma népesség megoszlása a legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2015

_/1

a) Milyen magyarországi társadalmi problémát mutat be a diagram?

.....

_/3

b) A felsorolt társadalmi jelenségek közül válassza ki azokat, amelyek kapcsolatba hozhatók a grafikon adataival! Karikázza be a három helyes válasz sorszámát!

1. Eltérő családi szocializáció a két csoport között.
2. A két népességi csoport korfájának különbsége.
3. Szegregáció az oktatásban.
4. Bérszakadék létrejöttének lehetősége.
5. Gettósodás.
6. Eltérő demográfiai tendencia a két csoport tagjai között.
7. Magyar nyelvismereti hiányosságok.
8. Eltérés a két csoport vele született tehetsége között.

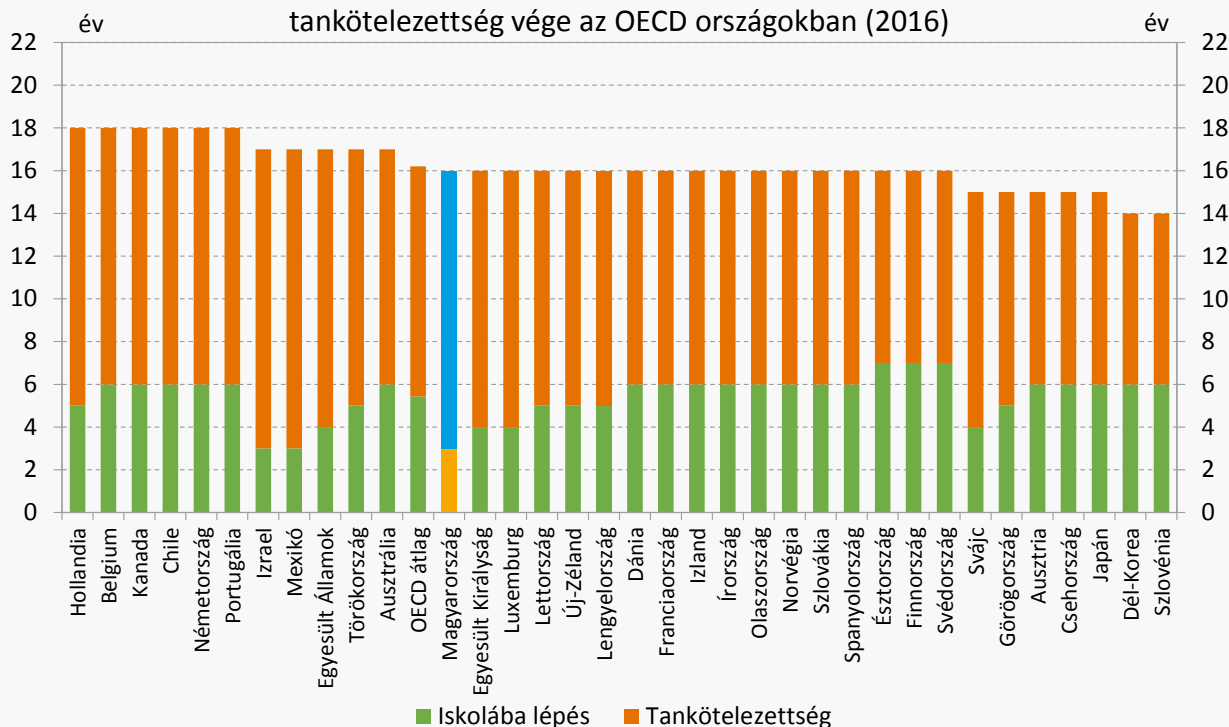
5.

A feladat a tankötelezettséggel kapcsolatos.

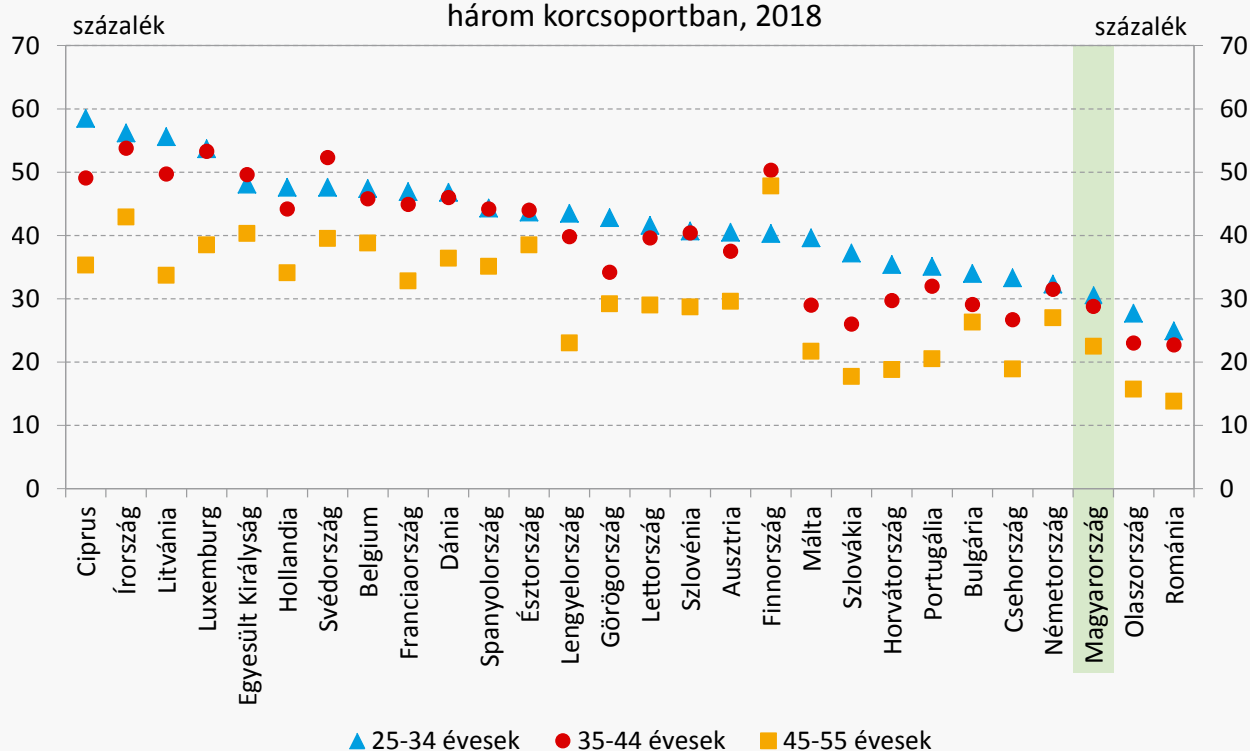
A források és saját ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

összesen: 4

A) Az iskolába (óvodába) lépés legkésőbbi kötelező időpontja, illetve a tankötelezettség vége az OECD országokban (2016)

B) A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya az EU országokban, három korcsoportban, 2018

a) Milyen hatást gyakorol a magyar társadalomra, hogy hazánkban kötelező az óvodai nevelést igénybe venni? Karikázza be a két helyes válasz sorszámát! _/2

1. Segíti a korai társadalmi beilleszkedést az eltérő családi háttérrel rendelkező gyermekeknél.
2. Az állam szabályozza az óvodai nevelés rendjét.
3. Hamarabb térhet vissza a szülő a munka világába.
4. Jobb, ha a gyermek közösségben fejlődik.

b) Kimutatható-e közvetlen összefüggés a tankötelezettség vége és az ország diplomásainak száma között? Indokolja válaszát a forrásokból vett adatokkal! _/2

.....
.....
.....

6.

A feladat a humán erőforrás témakörével kapcsolatos.

A forrás és ismeretei alapján oldja meg a feladatot!

Olvassa le egy diák karikatúrájáról, hogy melyik tudományterületet értékeli leginkább, és honnan igényel legjobban munkaerőt a rajzoló szerint a modern piac! (Feltételezzük, hogy az iskola, a tanár a munkaerőpiac követelményeit közvetíti.) _/1

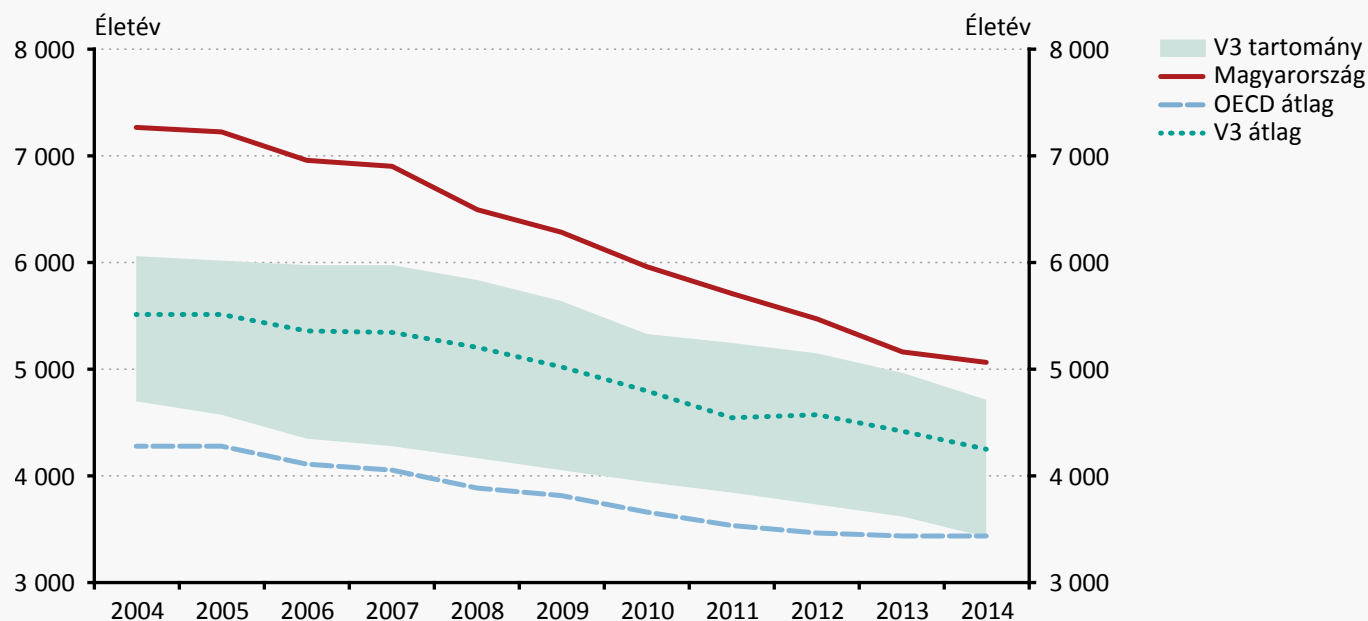

.....

7.

A feladat a jelenkori demográfiai kérdésekkel kapcsolatos.
A forrás és saját ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

_ /5

Megjegyzés: Az indikátor azt mutatja, hogy 100 000 lakosra vetítve mennyi a 70 éves kor előtt bekövetkező megelőzhető halálozások miatti élet év-vesztés egy adott évben.

(V3 a jele 1991 óta a Visegrádi Együttműködés országainak, amelyek Magyarország, Lengyelország és Csehország. Csehország kettészakadása óta V4 néven működik az együttműködés. Itt a grafikonon a V3 értelmezése: Magyarország kivételével mutatja a V4 országcsoporthoz.)

Döntsen az alábbi állítások igazságtartalmáról! Tegyen X jelet a megfelelő cellába!
Ha az állításnak nincs köze a forráshoz, mindkét cellába tegyen X jelet!

Állítás	Igaz	Hamis
Az elveszített életévek száma hatással van a humán erőforrásra.	☐	☐
Nincs köze a fenti adatoknak a humán tőke fogalmához.	☐	☐
A grafikonok tendenciája környezeti és szociális viszonyokra egyaránt visszavezethető.	☐	☐
A globalizáció negatív hatása felelős az elveszített életévek számának csökkenéséért.	☐	☐
Az elveszített évek száma fordítottan arányos egy ország gazdasági fejlettségével.	☐	☐

8.

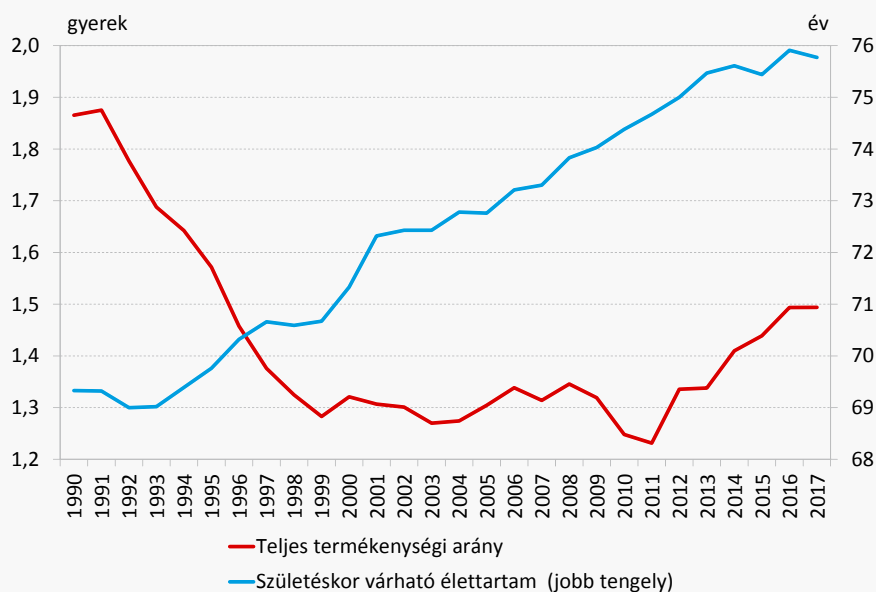
A feladat a humán tőke témájához kapcsolódik.
Állítsa időrendbe az alábbi eseményeket! Az események elé írt sorszámmal jelezze az időrendet!

_ /4

- ☐ A dél-kelet ázsiai országok – az ún. „kis tigrisek” – robbanásszerű gazdasági felemelkedése.
- ☐ A mezőgazdasági fejlődés elegendő élelmet biztosít a népességnek Európában.
- ☐ Az iskolakötelezettség bevezetését előíró népoktatási törvény Magyarországon.
- ☐ Az antibiotikum felfedezése, a modern gyógyászat térhódításának kezdete.
- ☒ 3 Az I. világháború vége.

9.

A feladat a magyarországi termékenységi ráta változásával kapcsolatos. A forrás és saját ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

összesen: 4

_ / 3

a) Fejtse ki egy-egy mondatban, hogy az alábbi társadalmi alrendszerek milyen intézkedésekkel járulhatnak hozzá a termékenységi ráta növekedéséhez!

1. adórendszer

.....

2. egészségügy

.....

3. szociális ellátó rendszer

.....

b) Hány gyermek biztosítja egy házaspár esetében a népesség számának reprodukcióját egy országban? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

_ / 1

1. Legalább három.

2. Legalább kettő.

3. Ez országoként változik.

Források:

3. Eurostat, MNB szerkesztés.

4. <http://kamaraonline.hu/cikk/a-romak-a-magyar-munkaeropiacon-atfogo-kep-a-ksh-tol/>

5. A) OECD adatok, MNB szerkesztés.

5. B) Eurostat, MNB szerkesztés.

6. <https://kronika.ro/szines/karikaturak-a-tanar-diak-viszonyrol> A kronika.ro hozzájárulásával.

7. MNB Versenyképességi jelentés 2017. 9. fejezet 79. ábra

<https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/versenykepessegi-jelentes/versenykepessegi-jelentes-2017>

9. <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/versenykepessegi-program-330-pontban>

KISLEXIKON

Adó: a gazdaság szereplőinek – vállalatok, magánszemélyek – fizetési kötelezettsége az állam (központi adók), illetve az önkormányzatok (helyi adók) felé. Az adókat törvények és önkormányzati rendeletek állapítják meg. Az *adó* nagysága két tényezőtől függ: az *adó* alapjától, ami leggyakrabban jövedelem vagy vagyon, és az *adó* mértékétől, ami általában az adóalap százalékában kerül meghatározásra.

Alapkamat: a jegybankok által megállapított irányadó kamatláb, amely a kereskedelmi bankok által alkalmazott kamatlábakat is befolyásolja. Magyarországon az MNB (Magyar Nemzeti Bank) irányadó kamatlába a kereskedelmi bankok által a jegybanknál tartott kötelező tartalékra megállapított kamatláb.

Állampapír: az állam által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír. Az állampapír vásárlásával az államnak adunk kölcsönt, előre meghatározott időre és kamatra.

Ár: egy termék vagy szolgáltatás ellenértéke. Bruttó árról beszélünk, ha az árban az általános forgalmi *adó* is benne foglaltatik, és nettó árról, ha abban az általános forgalmi *adó* nincs benne.

Árfolyam (értékpapír-piaci): az értékpapírok adott pillanatban mért ára a folyamatosan változó piacon (tőzsdén vagy tőzsdén kívül).

Árfolyam (pénzpiaci): egy adott pillanatban az egyik ország pénzének az ára a másik ország pénzében kifejezve.

Árfolyamnyereség: az a jövedelem, ami abból származik, hogy pénzt vagy értékpapírt magasabb áron adunk el, mint ahogy megvásároltuk.

Amortizáció: a tartósan – egy éven túl – használt eszközök elhasználódásának, műszaki - gazdasági avulásának pénzben kifejezett értéke.

Árérzékenység: az a hatás, amely kifejezi, hogy a vevőt vásárlói döntéseiben milyen mértékben befolyásolja az ár.

Árdiszkrimináció: a közgazdaságtan olyan vállalati magatartást ért alatta, amikor a vállalat nem egy, hanem több különböző árat állapít meg egy általa kínált termékre vagy szolgáltatásra.

Árfolyamvesztés: az a veszteség, ami abból származik, hogy pénzt vagy értékpapírt alacsonyabb áron adunk el, mint ahogy megvásároltuk.

Árszínvonal: Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által számított mutató, a háztartások által vásárolt termékek és szolgáltatások árának egy időpontra vonatkozó súlyozott számtani átlaga. Természetesen minden terméket és szolgáltatást nem lehet a számításba belevenni, ezért a KSH egy úgynevezett fogyasztói kosarat állapít meg, és az abban szereplő termékek és szolgáltatások áraival és a hozzájuk rendelt súlyokkal számol. A különböző időpontokra kiszámított árszínvonalak egymáshoz viszonyíthatók, így meg lehet állapítani, hogy az árszínvonal egyik időszakról a másikra hány százalékkal változott. A fogyasztói kosár:

Lásd még: infláció

Bank: egy sokoldalú pénzügyi intézmény, amely gyűjti a gazdasági szereplők (vállalatok, háztartások) megtakarításait, és hitelez azokat a gazdasági szereplőket, akiknek pénzre van szükségük. A betétgyűjtés és a hitelezés mellett a bankok vezetnek betétesek számláit, és ellátják a pénzforgalommal (átutalás, beszedési megbízás stb.) kapcsolatos teendőket is.

Bankbetét: a bankban elhelyezett pénz. Ha a bankban korábban nem helyeztünk el pénzt, akkor először bankszámlát nyitunk, és a pénz a bankszámlánkra kerül. Ha a bankszámlánkon van pénz, akkor a bankkal szemben követelésünk van. A bankszámlán lévő bankbetétünk (pénzünk) lehet látra szóló vagy lekötött. Ha

a betétünk látra szóló, akkor azt bármikor kivehetjük a bankból. A lekötött betét olyan speciális szerződés a bankkal, amelyben ígéretet teszünk arra, hogy a pénzt meghatározott ideig nem vesszük ki a bankból. A lekötött betétekre ezért a bank magasabb kamatot fizet.

Bankszámla: Lásd: bankbetét

Befektetés: a pénz oly módon történő felhasználása, hogy az a jövőben több pénzt eredményezzen. A befektetésnek számtalan módja van, vásárolhatunk például részvényt, hogy a későbbiekben drágábban eladjuk és árfolyamnyereségre tegyünk szert.

Beruházás: olyan eszköz megvásárlása vagy létesítése, amelyet a vállalat egy évnél hosszabb ideig szeretne használni.

Betét: Lásd: bankbetét

Bérpolarizáció: bérkülönbség, mely függhet többek között a munka piaci keresletétől, a munkavállaló nemétől, az országok közötti gazdasági fejlettségi szint különbségétől.

Bruttó ár: Lásd: ár

Defláció: az árszínvonal csökkenése, az infláció ellentéte.

Deviza: idegen ország fizetőeszköze, tehát valutára szóló követelés. Devizánk keletkezik, ha a valutát bankban helyezzük el, és így követelésünk keletkezett a bankkal szemben. Akárcsak a valuta, a deviza is adható vehető, így árfolyama is van.

Értékpapír: olyan okirat, amelyben legtöbbször valamilyen vagyonnal kapcsolatos jog vagy követelés testesül meg. Az értékpapírnak mindig van kibocsátója, aki általában valamilyen kötelezettséget vállal, és tulajdonosa (birtokosa), akinek valamilyen joga vagy követelése van a kibocsátóval szemben. A vagyonnal kapcsolatos jog rendszerint tulajdonosi jogokat jelent, és feljogosít a vagyon hozamaiból való részesedésre, ilyen például a részvény. Ha az értékpapírban követelés testesül meg, akkor a kibocsátónak az értékpapíron meghatározott időben és összegben fizetnie kell annak, aki az értékpapírt birtokolja. Ilyen például a kötvény.

Fair trade kereskedelem: a méltányos kereskedelem a nemzetközi árucseré szokásos felfogásától eltérő megközelítés. Kereskedelmi partnerséget jelent, amely a hátrányos helyzetű termelők számára hivatott a fenntartható fejlődést előmozdítani, elsősorban jobb kereskedelmi feltételek biztosításával, valamint a fejlett országokban folyó szemléletformáló kampányokkal.

Hitel: egy bizonyos pénzösszeg (hitelkeret) rendelkezésre tartása díj (kamat, jutalék) ellenében. A hitelt követheti a pénz folyósítása, amit kölcsönnek nevezünk.

Hozam: a befektetés eredményeképpen létrejött többletpénz. Hozam például a bankbetét után kapott kamat, a részvények eladásából származó árfolyamnyereség, vagy egy vállalatnál az új gép munkába állításából származó nyereség. A hozam azonban lehet negatív is, ekkor veszteségünk keletkezik.

Infláció: az árszínvonal tartós növekedése, amit pénzromlásnak is neveznek.

Inflációs ráta: az infláció mérőszáma, két időszak (általában két év) árszínvonalának hányadosa.

Innováció: egy új, kreatív ötlet megvalósításának folyamata.

Jegybank: kétszintű bankrendszerben a törvényes fizetőeszköz kibocsátója, aki a kereskedelmi bankok számláit vezeti, a pénzügyi rendszert felügyeli és megvalósítja a monetáris politikát.

Jelzálogjog: nagy összegű hitelek esetén a hitelező biztosítéka az adós nemfizetése esetén. A jelzálogjog tárgya általában ingatlan, ritkábban nagyobb értékű ingóság, amelyet a hitelező vesz birtokba, ha az adós nem fizet.

Jövedelem: egy magánszemély vagy vállalat által megszerzett bevétel költségekkel csökkentett része. A jogszabályok, adótörvények pontosan meghatározzák mind a vállalatokra, mind a magánszemélyekre, hogy mit kell bevételnek tekinteniük, és azokkal szemben milyen költségeik lehetnek, ugyanis ennek alapján kell a jövedelem típusú adókat megfizetnünk. A jövedelmeik után a vállalatok társasági adót, a magánszemélyek személyi jövedelemadót fizetnek.

Kamat: a kölcsönadott pénz ára. A kamatot a pénzt kölcsönadó számítja fel, és az adós fogja megfizetni. A kamat mértékét a kamatláb adja meg.

Kamatláb: a kölcsönadott pénz és a kamat közötti arányt mutatja meg százalékos formában. Mindig a kamatot viszonyítjuk a kölcsönadott pénzhez, tehát a kamatláb azt fogja megmutatni, hogy a kamat hány százaléka a kölcsönadott pénznek. A bankok és más befektetési szolgáltatók, ha a náluk elhelyezett pénz után kamatot fizetnek, kötelesek a kamatlábakat közzétenni. Az így kihirdetett kamatlábak mindig egy évre vonatkoznak, és ezt nevezzük névleges vagy nominális kamatlábnak. Ha a pénzünk ennél rövidebb ideig kamatozik, akkor a kamatlábat is időarányosan számítjuk.

Kereslet: egy konkrét árunak az a mennyisége, amit a vevők egy adott ár mellett megvásárolnának.

Kínálat: egy konkrét árunak az a mennyisége, amit az eladók egy adott ár mellett a piacra vinnének.

Kockázatközösség: a társadalombiztosítás a társadalom tagjainak közös kockázatvállalása alapján működő rendszer, melynek fenntartásához minden foglalkoztatónak és biztosítottnak, valamint más, ellátásra jogosult személynek törvényben előírt adókkal és járulékokkal hozzá kell járulnia.

Kollektív szerződés: ilyen szerződést egyrésztől a munkáltató, a munkáltatói érdekképviseleti szervezet, vagy több munkáltató, másrésztől a szakszervezet, illetve több szakszervezet köthet. A kollektív szerződés úgy jön létre, mint egy szerződés, de a gyakorlatban úgy működik, mint egy jogszabály, azaz jogok és kötelezettségek származhatnak belőle. A kollektív szerződés munkaviszonyra vonatkozó szabály.

A kollektív szerződés szabályozhatja:

- a munkaviszonyból származó jogokat és kötelezettségeket
- ezek gyakorlásának, illetve teljesítésének módját
- az ezzel kapcsolatos eljárás rendjét
- a kollektív szerződést kötő felek közötti kapcsolatrendszert

Kölcsön: Lásd: hitel

Kötvény: hitelviszonyt megtestesítő, rendszerint kamatozó, de valamilyen hozamot mindenképpen biztosító, határozott futamidejű, tehát lejáráttal rendelkező értékpapír. A kötvény kibocsátója az adós, a kötvény vásárlója kölcsönt nyújt a kötvény kibocsátójának. Kötvényt bocsáthatnak ki az állam, önkormányzatok, vállalatok, bankok.

Marshall kereszt: a keresleti és kínálati függvény ábrázolása koordinátarendszerben, ahol az egyik tengelyen egy áru ára, a másik tengelyen a kínált, illetve a keresett mennyisége található. A két függvény metszéspontja a piac egyensúlyi helyzetét ábrázolja, tehát azt az árat, amely mellett az áru keresett és a kínált mennyisége éppen egyenlő.

Megtakarítás: a magánszemélyek vagy vállalatok jövedelmének az a része, amely nem kerül azonnal elköltésre. A megtakarított jövedelmet lehet tartani készpénzben, vagy el lehet helyezni valamelyik pénzügyi szolgáltatónál, aki azt befekteti.

Monetáris politika: a jegybankok által megvalósított gazdaságpolitika, lényege a pénzmennyiség szabályozása annak érdekében, hogy az árszínvonal stabil maradjon.

Névérték: az értékpapíron feltüntetett pénzben kifejezett érték. Kamatozó értékpapírok esetében a névérték megegyezik a kölcsönadott összeggel, és ebből számítható ki a kamat, mert ezeknek a kamatlába a kamat és a névérték arányát mutatja. A részvények névértéke azt fejezi ki, hogy a birtokosa milyen mértékű tulajdonrészrel bír a vállalatból, illetve a részvény névértékének százalékában adják meg az osztalékot is.

Nominálbér vagy nomináljövedelem: a bér vagy jövedelem pénzben kifejezve.

Reálbér vagy reáljövedelem: a bér vagy jövedelem árutömegben kifejezve.

Osztalék: részvénytársaságok esetében a felhalmozott nyereségből a tulajdonosok számára kifizetésre kerülő pénzösszeg.

Pénz: bármely valós, kézzelfogható dolog, vagy bármely virtuális, elektronikus képződmény, amely a következő funkciók közül akár csak egyet is el tud látni:

- alkalmas különböző javak értékének összehasonlítására (értékmérő funkció),
- alkalmas fölhalmozásra, kincsképzésre (kincsképző funkció),
- alkalmas az árucserre közvetítésére (forgalmi eszköz funkció),
- alkalmas hitelnújtásra (fizetési eszköz funkció),
- alkalmas különböző nemzetgazdaságok között az árucserre lebonyolítására (világpénz).

Piacformák: különböző piaci állapotok aszerint, hogy hány eladó, illetve vevő van jelen egy-egy termék piacán. Monopóliumról beszélünk, ha egy eladó vagy egy vevő van a piacon (kínálati és keresleti monopólium). Az oligopól piac jellemzője néhány – kevés számú – vevő vagy eladó (keresleti és kínálati oligopólium), míg ha sok vevő és sok eladó van, akik egyenlő feltételekkel vesznek részt a piaci folyamatokban, az árakat nem alakítják, hanem elfogadják, azt szabad versenynek nevezzük.

Részvény: az értékpapírok egyik fajtája, amely a részvény névértékének erejéig tulajdonjogot testesít meg a részvényt kibocsátó részvénytársaságban, valamint birtokosát feljogosítja arra, hogy részesedést kapjon a részvénytársaság nyereségéből osztalék formájában. A részvényt kibocsátó részvénytársaság lehet nyílt vagy zárt. A zártkörű részvénytársaság papírjai csak az alapszabályban meghatározott körben értékesíthetők. Árfolyamnak nevezzük azt az árat, amelyen a részvénnel kereskedni lehet.

Saját márkás termék: a marketingben olyan terméket jelent, amelyen a kiskereskedő saját védjegyét (a marketing szóhasználat szerint „márkáját”) tüntetik fel.

Termelékenység: egységnyi ráfordítással mekkora hozamot lehet elérni.

Tőzsde: nagy tömegű ömlesztett (homogén) áruk és pénzpiaci termékek szabályozott piaca, ahol az ügyleteket meghatározott módon és eljárással (szabvány) kötik.

Valuta: egy idegen ország törvényes fizetőeszköze készpénzben. Magyarországon valutának számít például egy 2 eurós érme, egy 10 dolláros bankjegy, tehát bármely külföldi készpénz.

Lásd még: árfolyam (pénzpiaci)

Extra ajánlat:

Az Aranyvonat
legendája
c. rövidfilm

MEGOLDÁSOK ÉS TOVÁBBI FELADATOK

Tankönyv

FILM AZ ARANYVONAT
TÖRTÉNETÉRŐL

*Számoljunk
a befektetésekkel!*

e-learning

PÉNZIRÁNYTŰ